

**KAUNO RAJONO
EIGIRGALOS DARŽELIO
IKIMOKYKLINIO UGDYMO
PROGRAMA**

2015

*Gerai mokytojai geba mokyti,
labai geri išmokyti,
išmintingi žino, ko daryti nereikia.*

V. Daujotytė

Pratarmė

Nuo 2007-09-01 darželio poreikius tenkino Eigirgalos darželio pedagogų parengta ikimokyklinio ugdymo programa. 2010 metais programa buvo atnaujinta.

Atsižvelgus į švietimo politikos prioritetus, tėvų (globėjų), bei vietos bendruomenės poreikius, atsirado reikmė tobulinti ankstyvosios vaikystės ir ikimokyklinio ugdymo programą.

Ugdymo programos turinys yra sudarytas pagal 5 ugdymo(si) sritis, atliepiančią vaikų poreikius, tėvų lūkesčius, vadovaujantis pedagogų gerąja darbo patirtimi, atsižvelgiant į mūsų regioną ir darželio savitumą.

Programa skirta vaikų nuo 1 iki 6 metų ugdytojams: tėvams ir pedagogams.

Programa patobulinta vadovaujantis LR švietimo ir mokslo ministro 2005m. balandžio 18 d. įsakymu Nr. ISAK-627 (Lietuvos Respubliko švietimo ir ministro 2011m. birželio 7 d. įsakymo Nr. V-1009 redakcija) „Ikimokyklinio ugdymo programų kriterijų aprašu“, metosinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio ugdymo programai rengti, bei lopšelyje-darželyje sukauptą patirtimi.

Ugdymo turinys pagal poreikį gali būti peržiūrimas, koreguojamas, derinamas su švietimui keliamais naujais uždaviniais.

I. Bendrosios nuostatos	4
Informacija apie įstaigą	4
Fiziologinio-psichologinio bei pedagoginio ugdymo(si) programos ypatumai	4
Vaikai ir jų poreikiai	5
Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai	6
Regiono savitumas	6
Lopšelio-darželio savitumas	7
Lopšelio-darželio pedagogų ir specialistų pasirengimas.....	7
II. Ikimokyklinio ugdymo principai.....	8
III. Ugdymo(si) programos tikslas ir uždaviniai	9
IV. Ugdymo(si) turinys, metodai, priemonės	10
Sveikatos saugojimo ugdymas(is)	12
Kalbos ir komunikavimo ugdymas(is).....	23
Pažinimo ugdymas(is)	28
Emocinis ir socialinis ugdymas(is).....	39
Meninis ugdymas(is)	43
V. Ugdymo(si) pasiekimai ir jų vertinimas	57
VI. Naudota literatūra	58
Priedai.....	59

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

INFORMACIJA APIE ĮSTAIGĄ

Kauno rajono savivaldybės administracijos kultūros, švietimo ir sporto skyriaus Eigirgalos lopšelis-darželis - biudžetinė įstaiga, bendro tipo yra 4 grupės.

- Darželis teikia ankstyvos vaikystės, ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų ugdymo, maitinimo, poilsio (dienos miego) ir prailginto režimo grupės organizavimo paslaugas.
- Adresas, pašto indeksas Jaunystės 3, Voškonių k, Domeikavos sen. Kauno rajonas LT 54344
- Telefonas: 8(37) 477380;
- Elektroninis paštas eigirgaloslopselisdarzelis@gmail.com
- www.eigirgalosdarzelis.lt

Ugdomi Kauno rajono Domeikavos seniūnijos ir kitų gretimų seniūnijų 1-5(6) metų vaikai. Grupės komplektuojamos pagal vaikų amžių.

FILOSOFINIO - PSICHOLOGINIO BEI PEDAGOGINIO UGDYMO(SI) PROGRAMOS YPATUMAI

Ugdymo programa remiasi humanistinės krypties idėjomis. Humanistinė ugdymo koncepcija mūsų įstaigai yra priimtinausia todėl, kad jos centru, kaip didžiausia vertybe, laikomas žmogus, kuris yra atsakingas už savo veiksmus, gali tobulėti, augti, vystytis, yra apdovanotas laisve bei kūrybinėmis galiomis. Humanistinis ugdymas pabrėžia asmenybės unikalumą, nepakartojamumą, pozityvią prigimtį, o žiūrėti į ją teigiamai – labai svarbu. Ši ugdymo koncepcija priimtina ir todėl, kad skatina palaikyti toleranciją, lygybę siekti kurti nuoširdžius ugdytinio ir ugdytojo santykius, kas yra geros, teigiamos atmosferos ugdymo įstaigoje priežastimi. Kiekvienas ugdytojas turi būti ir ugdytinis, o kiekvienas ugdytinis – ugdytojas. Ugdytojas ir ugdytinis mokosi vienas iš kito draugiškai bendradarbiaudami. Pedagogas turi priartėti prie vaiko taip, kaip tai daro mama ir tėtis, kad susikurtų pasitikėjimo jausmą, meilę, šilumą ir pagarbą.

Mums taip pat artimos Vakarų Europos šalių teoretikų pedagoginės idėjos, kaip F. Frebelio (žaidimas – pagrindinis ugdymo metodas), O. Dekrolio (gamtos ir natūralios aplinkos įtaka vaiko ugdymui). Lopšelyje-darželyje humanistinio ugdymo integracija į ugdymo(si) procesą grindžiama šiomis vertybinėmis nuostatomis:

- fizinės ir psichologinės sveikatos saugojimu ir puoselejimu;
- tikėjimu, pasitikėjimu bei rūpinimusi savimi ir kitais;
- gebėjimu reikšti savo poreikius, jausmus ir emocijas;

- siekimu būti bendruomenės (šėimos, grupės, darželio, tautos) nariu.

Humanistinės filosofijos ir vertybinių nuostatų formavimas(is) integruojamas į visą programos turinį. Vadovaujantis šia filosofija ir vertybinėmis nuostatomis, vaikai pažįsta save ir supantį pasaulį: atranda santykius su savimi, kitais žmonėmis, gamta, etniniu paveldu ir šiuolaikine visuomene.

VAIKAI IR JŲ POREIKIAI

Siekiant geriau išsiaiškinti vaikų poreikius, buvo atliekamas lopšelio-darželio vaikų ugdomosios veiklos stebėjimas ir analizė. Pedagogai stebėjo vaikų veiklą, aiškinosi jos pasirinkimo motyvus, atliko individualią vaikų ir jų tėvėlių apklausą, bandydami sužinoti, ką vaikai labiausiai įsiminė veikloje, kas juos labiausiai sudomino. Stebint vaikus veikloje paaiškėjo, kad labiausiai veiklai juos inicijavo aplinka ir jos pasikeitimai: atsiradę nauji objektai, priemonės, žaislai, netikėti personažai. Pastebėta, jog vaikus ypač žavi įvairūs žaidimai, kompiuterinė veikla, ugdomieji žaidimai, kurių metu atsiskleidė ypatingos vaikų pastangos įveikti kliūtį. Lopšelyje - darželyje vaikai ugdomi ir ugdomi laisvo pasirinkimo sąlygomis (vaikas renkasi ugdymo(si) veiklą, priemones ir kt.). Įgyta vaiko patirtis neabejotinai turės įtakos, kaip jis elgsis suaugęs. Kiekvieno vaiko patirtis vis kitokia, nes tam turi įtakos prigimtis ir aplinka. Pedagogo užduotis – padėti visapusiškai atsiskleisti vaiko asmenybės savybėms.

Vaiko poreikius tenkiname užtikrindami jų saugumą, meilę ir globą, suderindami poilsio, aktyvios veiklos ritmą, padėdami įgyti pačius elementariausius savarankiškumo įgūdžius.

Žaidimą – pagrindinę vaiko veiklą integruojame į vaikų gyvenimą, kuriame tokias ugdymo sąlygas, kad vaikai patys, aktyviai veikdami, ne tik tenkintų savo poreikius ir interesus, bet ir ugdytųsi įvairius gebėjimus, įgytų vertingos patirties bei perimtų vertybines nuostatas, plėtotų socialinę kultūrinę patirtį.

Lopšelyje-darželyje akcentuojamas ugdytinių poreikių tenkinimas užtikrinant optimaliai stimuliuojančią aplinką, suaugusiųjų poveikį vaikui nukreipiant į vaiko poreikių tenkinimą, todėl: sukurta grupėje teigiama atmosfera, sudarytos palankios sąlygos, laiduojančios gerą vaiko savijautą:

- optimalus emocinis klimatas grupėje, pritaikyta vaikams aplinka skatina jo veiklumą, aktyvų ir džiugų dalyvavimą darželio gyvenime;
- ugdymo(si) turinys bei taikomos ugdymo(si) technologijos parenkamos atsižvelgiant į konkretaus vaiko ir vaikų grupės patirtį, amžių, galimybes, poreikius;
- ugdomoji aplinka atitinka vaiko amžių, galimybes, interesus garantuoja jo fizinį saugumą, sveiką augimą bei leidžia savarankiškai veikti, skatina vaikų aktyvumą, kūrybiškumą, norą ugdytis;

- ugdytojas su vaiku bendrauja ir bendradarbiauja, gerbia, paiso, palaiko vaiko sumanymus;
- tenkinami vaiko specialieji ugdymo(si) poreikiai: teikiama logopedo pagalba.

Programoje siekiama tenkinti vaikų smalsumą, jų domėjimąsi bei poreikį tyrinėti, pažinti, išbandyti.

TĖVŲ (GLOBĖJŲ) IR VIETOS BENDRUOMENĖS POREIKIAI

Programa orientuota į vaiko poreikių tenkinimą. Atsižvelgiant į individualius ir specialiuosius (turinčių išskirtinių gebėjimų, specialiųjų ugdymosi poreikių, augančių socialinės atskirties aplinkoje) poreikius, siekiama tenkinti pagrindinius vaiko poreikius: saugumo, aktyvumo, žaidimo, bendravimo/bendradarbiavimo, pažinimo, saviraiškos.

Ruošiant papildymus ikimokyklinio ugdymo programai, pedagogai dar kartą pasitikslino lopšelių-darželių lankančių tėvų (globėjų), o taip pat ir visos bendruomenės poreikius bei lūkesčius. Tėvų lūkesčiai susiję su vaiko ugdymu: jiems labai svarbu, kad būtų sudarytos geros visapusiško ugdymo(si) sąlygos. Ugdymo įstaigą lankančių vaikų tėvų įvardijami lūkesčiai: priežiūra/saugumas, maitinimas, sveikatos saugojimas, specialiųjų ir išskirtinių poreikių turinčių vaikų poreikių tenkinimas, sąlygos vystymuisi ir visapusiškam ugdymuisi, bendravimui, tobulėjimui, saviraiškai, pasirėngimui bendrajam priešmokykliniam ugdymui, specialistų pagalbos teikimui.

Nustačius aktualius tėvų ir bendruomenės poreikius programa:

- sukurta atsižvelgiant į įstaigą lankančių vaikų poreikius, tėvų lūkesčius;
- parengta atsižvelgiant į įstaigos strategines kryptis: siekti vaiko sveikatinimo (skatinti fizinį aktyvumą, formuoti nuostatas sveikai gyventi) glaudžiai bendradarbiaujant su šeima; užtikrinti ugdymo individualizavimą, stiprinti bendruomenės sąveiką.

REGIONO SAVITUMAS

Ankstyvosios vaikystės ir ikimokyklinio ugdymo(si) programa kurta atsižvelgiant į:

- artimiausią socialinę aplinką: vaiko šeimą, darželio darbuotojus, darželio socialinius partnerius;
- artimiausią geografinę aplinką: parką, gražiausias sodybas ir kt.;
- socialinius vietovės objektus: Eigirgalos biblioteka, Voškonių kultūros centras;

LOPŠELIO - DARŽELIO SAVITUMAS

Mokyklos pavadinimas – Kauno r. Eigirgalos lopšelis-darželis. Sutrumpintas mokyklos pavadinimas – Eigirgalos lopšelis-darželis (toliau - lopšelis-darželis).

Lopšelis-darželis yra Voškonių gyvenvietėje Kauno rajone, 3 km į šiaurės rytus nuo Domeikavos. Gyvenvietė įsikūrusi šalia kelio Kaunas – Vandžiogala.

Voškonių demografinė raida mažėja. Paskutiniaisiais 2014 metų sausio 1d. duomenimis šiame kaime gyvena 931 gyventojas (iš jų – 72 vaikai). Pramonė nėra išvystyta, veikia keletas individualių įmonių.

Nuo 1953 m. Voškonyse veikia Eigirgalos biblioteka ir Voškonių kultūros namai (dabar Voškonių laisvalaikio salė).

Kauno r. Eigirgalos lopšelis – darželis – yra priemiesčio darželis. Darželį lanko vaikai iš Voškonių, Domeikavos, Lapių, Drąseikių, Radikių kaimų. Įstaiga yra viena iš trijų pagrindinių kultūros, švietimo, sveikatinimo, socialinės veiklos židinių. Lopšelio – darželio veiklos rezultatai pagrįsti glaudžiu bendradarbiavimu su daugeliu įstaigų ir socialinių partnerių.

Lopšelis-darželis yra Kauno rajono savivaldybės biudžetinė įstaiga, kuri veiklą pradėjo 1969 m. gruodžio 30 d.

Pagrindinė lopšelio-darželio veikla yra ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Įstaigą lanko 75 ugdytiniai.

Lopšelyje-darželyje dirba 9 pedagogai, turintys tinkamą pedagoginį išsilavinimą. Direktorė yra atestuota vadovų trečiajai kvalifikacinei kategorijai.

2014 m. įstaigos veikla buvo planuojama vadovaujantis Kauno r. Eigirgalos lopšelio-darželio strateginiu planu 2014-2016m., Sveikatos stiprinimo programa 2013-2015m.m., Eigirgalos darželio sveikatingumo veiklos programa 2014m. ir veiklos planu 2014m. Ikimokyklinis ugdymas vykdomas pagal Eigirgalos darželio ikimokyklinio ugdymo programą, priešmokyklinis – pagal Bendrąją priešmokyklinio ugdymo ir ugdymosi programą. Lopšelis-darželis dalyvauja sveikatą stiprinančių mokyklų tinkle.

Lopšelis-darželis propaguoja bendradarbiavimą su šeima ir švietimo paslaugų prieinamumą visiems vaikams.

LOPŠELIO - DARŽELIO PEDAGOGŲ IR SPECIALISTŲ PASIRENGIMAS

Ikimokyklinėje įstaigoje dirbantys pedagogai gerbia vaiką bei siekia sudaryti sąlygas jam visapusiškai ugdytis ir jaustis saugiu, užtikrina kokybišką vaikų ugdymą. Su vaikais dirba kompetetingi, kvalifikuoti pedagogai turintys reikiamą aukštąjį universitetinį arba aukštesnįjį išsilavinimą, kurie nuolat siekia aukštesnės kvalifikacijos. Įstaigos pedagogai - patyrę, rūpestingi, kompetentingi, skiriantys dėmesį kiekvienam vaikui kaip vertybei. Teikiama pagalba specialiuju

ugdymo(si) poreikių vaikams, turintiems kalbos sutrikimų. Lopšelyje – darželyje veikia vaiko gerovės komisija. Jos funkcijas kuruoja šios komisijos pirmininkas - logopedė. Auklėtojoms ugdymo procese talkina auklėtojų padėjėjos, taip pat su vaikais dirba ikimokyklinio ugdymo meninio ugdymo mokytoja.

Įstaigos bendruomenė nuolat tobulina ir ieško socialiai vertingų bendradarbiavimo modelių: vietos bendruomenę ir šeimą jungiančių į bendrą visumą skatinančių fiziškai ir psichologiškai sveikos asmenybės vystymąsi bei sudarančių prielaidas asmenybės sklaidai.

Pedagogų vaidmuo ir funkcijos:

- gerbti vaiką kaip individualybę, priimti jį tokį, koks jis yra;
- gerai pažinti vaiką, jo raidos ypatumus, ugdymosi poreikius;
- kurti ir vis atnaujinti sveiką, saugią, estetiškai patrauklią ugdomąją aplinką;
- konkretizuoti ir pritaikyti ugdymo programą pagal vaiko gebėjimus, vystymosi raidos ypatumus;
- globoti, paremti vaiką, būti jo partneriu, draugu, patarėju;
- stebėti vaiką, analizuoti ugdymo/si pasiekimus, koreguoti juos ir vertinti;
- specialiųjų ugdymo/si poreikių turintiems vaikams taikyti individualizuotą programą;
- skatinti tėvus dalyvauti ugdymo procese, pozityviai vertinti jų vaidmenį.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Ikimokyklinis ugdymas(-is) įstaigoje organizuojamas, remiantis šiais principais:

1. Humaniškumo principas - apibrėžiama besąlygiška pagarba vaikui kaip asmenybei, pripažįstant jo poreikius, teisę būti skirtingam, sudarant sąlygas visuminiam įvairių vaiko galių plėtojimui. Nėra pažeidžiama vaiko biologinė ir psichologinė aplinka. Auklėtojo ir vaiko santykiai grindžiami tiesa, gėriu, pasitikėjimu ir tolerancija.

2. Demokratiškumo principas - siekiama optimalios sąveikos tarp pedagogų, vaikų, šeimos ir vietos bendruomenės, grįstos abipuse pagarba ir supratimu. Darželis atviras visiems piliečiams, nepriklausomai nuo socialinės padėties taip pat socialinę atskirtį patiriantiems ir socialinės rizikos šeimos vaikams. Šis principas sudaro prielaidas ugdyti vaiką taip, kad ugdymo medžiagos apimtis, jos įsisavinimo tempai, atitiktų amžiaus tarpsnių psichologinius ypatumus, vaiko išgales, vaiko brandos ritmą, bendradarbiavimo ir bendravimo įgūdžius. Demokratiškumo principas leidžia lanksčiai integruoti tėvų bei specialistų patirtį į ugdymo(si) procesą. Pedagogai, tėvai ir vaikai yra bendro darbo ugdymo(si) proceso kūrėjai.

3. Integralumo principas – siekiama padėti vaikui atrasti įvairias ugdymosi galimybes ir eiti unikaliu savo raidos keliu. Rasti bendras idėjas, kurios leistų apjungti socialines-emocines-pažinimo raidos galimybes.

Šis principas leidžia atsižvelgti į jau turimą vaiko patirtį, gebėjimų lygmenį, individualias ugdymo(si) perspektyvas bei sudaro geras nenutrūkstamo ugdomojo proceso prielaidas, vaikui pereinant iš vieno amžiaus raidos tarpsnio į kitą.

4. Tautiškumo principas - siekiama ugdyti norą pažinti, suprasti ir perimti lietuvių tautos istorinį bei kultūrinį paveldą ugdyti asmenybę, atsidavusią tautinėms vertybėms. Šis principas leidžia praskleisti vaikui, tėvams etninės kultūros erdves. Įvairiose ugdymo kompetencijų srityse atsispindės etnokultūros vientisumas, ryškios sąsajos tarp praeities, dabarties ir ateities. Tautiškumo principas leidžia atrasti tinkamiausius ugdymo būdus, priemones, atsižvelgiant į regiono savitumą ir istoriją.

5. Žaismingumo principas - pripažįstamas vaiko poreikis žaisti, o ne mokytis formaliais būdais. Vaikų žaidimas traktuojamas, kaip jų gyvenimo būdas ir natūralus ugdymosi būdas.

III. UGDYMO(SI) PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Pagrindinis ugdymo(si) programos tikslas:

Atsižvelgiant į prigimtines vaiko galias ir jo turimą patirtį, padėti vaikui išsiugdyti savarankiškumo, kūrybiškumo, pažinimo, saviraiškos, bendravimo su suaugusiais ir bendraamžiais, mokėjimo mokytis pradmenis.

Ugdymo(si) programos uždaviniai:

- Vertinti, branginti vaiko individualumą, bendradarbiaujant su šeima, vietos bendruomene, tenkinti jo poreikius;
- Skatinti naujas, originalias vaiko idėjas, kūrybinį aktyvumą, pasireiškiantį įvairios veiklos metu.
- Suteikti vaikui galimybes pačiam įsitikinti savo sugebėjimu bendrauti, tirti, improvizuoti, eksperimentuoti, spręsti problemas, kurti.
- Padėti formuoti bendravimo ir bendradarbiavimo įgūdžiams.
- Bendraujant su vaiko šeima tausoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, gebėjimus, tenkinti fizinius, socialinius emocinius ir intelektualinius jo poreikius.
- Vertinti vaiko ugdymą(si) pagal ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašą, nustatyti vaiko ugdymo(si) poreikius, problemas ir spragas, pasirinkti ugdymo metodus ir būdus.

IV. UGDYMO(SI) TURINYS, METODAI, PRIEMONĖS

Ikimokyklinio ugdymo programos turinys peržiūrimas ir atnaujinamas atsižvelgiant į įstaigos bendruomenės ir tėvų poreikius, derinant su švietimui ir ikimokykliniam ugdymui keliamais tikslais ir uždaviniais, strateginiais dokumentais.

Ugdymo turinys - tai orientyras, nevaržantis pedagogo, leidžiantis jam kūrybiškai organizuoti savo veiklą, ją vertinti ir koreguoti atsižvelgiant į kiekvieno vaiko amžių, patirtį, vaiko bei grupės individualumą. Įgyvendinant ugdymo turinį ugdymo procesas organizuojamas taip, kad jis būtų vaikui patrauklus, džiaugsmingas, skatinantis pažinimo motyvaciją, kūrybiškumą, bendravimą ir bendradarbiavimą.

Ugdymo metodus bei būdus pedagogai renkasi lanksčiai ir kūrybiškai taikydami ugdymo turinį, planuodami veiklas, parinkdami ugdymo priemones, motyvuodami vaikus kaitai.

Ugdymo priemonių paskirtis - padėti ugdyti sveiką, aktyvų, smalsų, savo gebėjimais pasitikintį ir juos vis tobulinantį, pažinti ir komunikuoti norintį vaiką. Ugdymo priemonės parenkamos pagal tikslingumo, konstruktyvumo, pozityvumo, veiksmingumo, įvairovės ir inovatyvumo principus.

Tikslingumo - kiek ugdymo priemonės padeda formuoti socialinę, komunikavimo, pažintinę, sveikatos saugojimo ir meninę kompetencijas;

Konstruktyvumo - kiek ugdymo priemonės atlieka ugdantį, skatinantį, motyvaciją žadinantį į pažangą orientuojantį vaidmenį;

Veiksmingumo - kiek priemonės yra veiksmingos, kiek jos padeda ugdyti vaiko koncepcijas;

Prieinamumo - kiek daug vaikų gali jomis pasinaudoti, kiek priemonės apima įvairių nuostatų, gebėjimų ugdymą, įvairių sričių patirties kaupimą;

Inovatyvumo – kiek ugdymo priemonės yra naujos, šiuolaikiškos, atitinkančios vaikų amžių, poreikius, interesus.

Ugdymo programoje, atsižvelgiant į vaikų gebėjimus, pedagogų sumanymus, ugdomosios aplinkos galimybes, vietos bendruomenės/šeimų lūkesčius bei rekomendacijas, pedagogų gerąją patirtį, laikmečio iššūkius, numatyti šie **metodai**:

- ✓ žaidybiniai - skatina vaikų judėjimą, žadina jų teigiamas emocijas, fantaziją, formuoja socialinius įgūdžius, sukcentruoja dėmesį į veiklos tikslingumą;
- ✓ vaizdiniai/interaktyvūs - formuoja vaizdinius apie vaikus ir juos supantį pasaulį;
- ✓ praktiniai/darbiniai - per veiklą padeda vaikams pažinti/suprasti juos supančią aplinką ir jos kaitą, formuoja socialinius įgūdžius;
- ✓ žodiniai - pasakojimai, pokalbiai, diskusijos, skaitymai moko suvokti ir perduoti

informaciją, komunikuoti;

- ✓ kūrybiniai - sudaro sąlygas reikšti savo mintis, emocijas, meninius gebėjimus, įgyvendinti idėjas;
- ✓ eksperimentiniai/tyrinėjimo - moko stebėti, išsiklausyti, išgirsti, pamatyti, atrasti, padeda suprasti ir kontroliuoti kintančias aplinkybes, tenkina lankstumo besikeičiančioje aplinkoje reikmes;
- ✓ projektiniai - inovatyvūs, lankstūs, susiję su įvairiomis temomis, orientuoti į visų kompetencijų gebėjimų, ugdymą.
- ✓ IKT taikymas – vaizdo medžiagos stebėjimas ir analizavimas multimedijos pagalba, kompiuteriniai žaidimai.

Pagrindinis ugdymo turinio plėtojimo principas – “Čia ir dabar” - vaikų ugdymas(is) grindžiamas šiandieniniais vaikų interesais, susidariusia situacija, kylančiomis problemomis.

Ugdydami vaiką, siekiame, kad jis augtų orus, smalsus, bendraujantis, sveikas, kuriantis, sėkmingai besiuogdantis. Vadovaujantis šiais ugdymo siekiais, ugdymo turinys sudarytas pagal 5 ugdymo(si) sritis:

- sveikatos saugojimo ugdymas(is);
- kalbos ir komunikavimo ugdymas(is);
- pažinimo ugdymas(is);
- emocinis ir socialinis ugdymas(is);
- meninis ugdymas(is).

Išskiriamos 5 svarbiausios ugdytinos sritys, kurios glaudžiai tarpusavyje susijusios, lygiavertės ir vienodai svarbios.

Kiekvienoje srityje – esminė nuotata ir esminiai vaiko gebėjimai, kuriuos vaikas turėtų įgyti iki 6-erių metų.

Vaikų gebėjimai išskiriami kaip orientyras, nes laikomasi nuostatos, kad kiekvienas vaikas pažangos link juda savo tempu. Gebėjimai ugdomi per pagrindinę vaiko veiklą – žaidimą, skatinant stebėjimą, tyrinėjimą ir eksperimentavimą.

Ugdymo(si) turinyje siūlomos ne visos galimos veiksena, bet pačios veiksmingiausios, tikslingiausios, paliekama erdvės pedagogui ir vaikui ugdymo(si) situaciją planuoti ir modeliuoti.

SVEIKATOS SAUGOJIMO UGDYMAS(IS)

FIZINIS AKTYVUMAS

Esminė nuostata. Noriai, džiaugsmingai juda.

Esminiai gebėjimai:

- koordinuotai, išlaiko pusiausvyrą, eidamas, bėgdamas, šliauždamas, ropodamas, lipdamas, šokinėdamas.
- spontaniškai ir tikslingai, atlieka veiksmus, kuriems būtina akių-rankos koordinacija bei išlavėjusi smulkioji motorika.

KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI

Esminė nuostata. Noriai įvaldo sveikam kasdieniniam gyvenimui reikalingus įgūdžius.

Esminiai gebėjimai:

- savarankiškai atlieka savitvarkos veiksmus- apsirengia ir nusirengia, naudojami tualetu;
- prižiūri savo išorę - prausiasi, šukuojasi;
- saugo savo sveikatą ir saugiai elgiasi aplinkoje.

1 – 3 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • eina(tiesiu, vingiuotu, siauru ratu, zigzagais tarp dviejų linijų); • įsikibę vienas kitą juda vorele, atlieka veiksmus rankomis; • juda ir sustoja po signalo, eina nurodyta kryptimi; • eidamas bando įveikti kliūtis (perlpti, įlpti, išlįsti, pralįsti). 	Sudaryti galimybę eiti ir atlikti pusiausvyros pratimus.
<ul style="list-style-type: none"> • vaikšto basomis nelygiu paviršiumi(per žolę, spyglius, smėlį, akmenukus, žvyrą); • vaikščioja ant kulnų; • ridena pirštais kamuoliukus. 	Sudaryti sąlygas atlikti pratimus plokščiapėdiškumo profilaktikai.
<ul style="list-style-type: none"> • laisvai laksto po grupę, pievelę nesusiduriant vienas su kitu; • bėga ir sustoja išgirdus plojimą rankomis, varpelio skambėjimą; • gauda prisukamą žaislą. • gauda prisukamą žaislą. 	Sudaryti sąlygas saugiai bėgti.
<ul style="list-style-type: none"> • šokinėja abiem kojomis, nušoka nuo paaukštinimo; • siekia pakabinto daikto pašokant. 	Sudaryti sąlygas saugiai šokinėti.
<ul style="list-style-type: none"> • meta kamuolį abiem rankomis vienas kitam, tolyn, aukštyn, gauda kito numestą kamuolį; • nepargriūdamas spiria kamuolį; • abiem ar viena ranka ridena kamuolį suaugusiam, kitam vaikui plačius vartus. 	Sudaryti sąlygas mėtyti, ridenti kamuolį.
<ul style="list-style-type: none"> • šliaužia takeliu tarp dviejų linijų, gimnastikos souleliu, prašliaužia pro 40-30 cm aukščio kliūtis; • užlipa ant neaukštų pakilimų ir nulipa nuo jų; 	Skatinti šliaužti ir laiptoti.

<ul style="list-style-type: none"> • mėgsta lipti kopėtėlėmis. 	
<ul style="list-style-type: none"> • uosto arbatžolių, česnakų kvapus, įkvėpia pro nosį, iškvėpia pro burną. 	Pratinti taisyklingai atlikti kvėpavimo pratimus.
<ul style="list-style-type: none"> • eina, bėga, lipa, mėto, šokinėja. 	Sveikatos savaitėse skatinti aktyviai judėti, atlikti žaidybines užduotis.
<ul style="list-style-type: none"> • pamėgdžioja suaugusio parodytą meškino, kiškučio ėjimą, pagauna „pelytę“, pavaizduoja: paukščiuką, arkliuką, bėga nuo jį gaudančiojo. 	Ugdyti gebėjimą atlikti konkrečią užduotį, judriųjų ir žaidybinių pratimų metu.
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia: „Pas lėlytes į svečius“, „Šuniukas“, „Eik tyliai-bėkit greitai“, „Pasiimkit vėliavėles“, „Takeliu“, „Peržerk lazda“, „Lėktuvėlis“ ir kt. 	Ėjimo ir bėgimo žaidimų metu tobulinti ėjimą ir bėgimą nurodyta kryptimi mažoms grupelėmis ir visa grupe.
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia: „Linksmas mano kamuolys“, „Paukšteliai skraido“, „Žvirbliukai ir katinas“, „Per balutes“ ir kt. 	Šuolių žaidimų metu tobulinti pašokimo, nušokimo, peršokimo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia: „Kur skuba?“, „Surask vėliavėlę“, surak savo namelius“, „Diena ir naktis“, „Per balutes“ ir kt. 	Padėti orientuotis erdvėje, žaisti orientaciją lavinančius žaidimus.

3 – 4 metai	
Vaiko veiksmas	Pedagogo veiksmas esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Vaiko saugumas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • pasako savo vardą ir pavardę; • žino, kad ištikus bėdai gali padėti pažįstami žmonės (auklėtojas, policininkas ir kt.); • žino, kaip elgtis kelyje (eiti šalia suaugusio, nebėgti, nesistumdyti); • vengia negerų savo poelgių: netrukdo aplinkinių ramybės, poilsio ir kt.; • suvokia, kad negerų žmonių, neima siūlomų skanėstų iš nepažįstamų. 	Sudaryti sąlygas augti atsargiam, elgtis saugiai
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad higienos įpročiai ir įgūdžiai padeda augti sveikam; • skalauja po valgio burną; • padedant suaugusiam plauna rankas, naudojami tualetu. 	Pratinti nusiteikti būti švariam ir tvarkingam.
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad negalima imti degtukų, jungti elektros prietaisų, liesti aštrių daiktų, vaistų. 	Ugdyti nuostatą vengti žalojančių poveikių.
<ul style="list-style-type: none"> • valgo daržoves, vaisius, daržovių mišraines; • geria vaistažolių arbatas. 	Nuteikti sveikai maitintis.
<i>Kūno galios</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • tyrinėja: kūnus, juda greitai, lėtai, skirtingai jėga, įvairiomis kryptimis; • atranda įvairius kurios nors kūno dalies judėjimo būdus: (siūbuoja rankomis, suka ratus ir kt.); • ištyrinėja kiek kūnas turi dalių. 	Padėti suvokti judesių kalbą.

<i>Išraiška ir saviraiška</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • geba trepsėti kojomis, plekšnoti per šlaunis, ploti delnais; • geba linksėti galva; • vaizduoja transporto priemonių judėjimą (važiuoja, skrenda, plaukia ir t.t); • vaizduoja buitės darbus: (lygina, šluoja, plauna ir t.t); • vaizduoja gyvūnų judesius (šokinėja, šliaužia, ropoja). 	Padėti save išreikšti ritminiais judesiais.
<i>Ėjimas ir bėgimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • eina ir bėga tiesia linija, vorele vienas paskui kitą; • išnaudoja visą salės plotą, nesigrūda; • eina ir bėga poromis, ratu keičiant judėjimo tempą (lėtai, greitai) ir kryptį. 	Sudaryti saugias sąlygas eiti, bėgti.
<i>Pusiausvyra</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • vaikšto siauru takeliu (25-30 cm) ant grindų; • eina lenta, padėta ant grindų; • eina nuožulnia (vienu galu pakelta 10-15 cm) lenta; 	Sudaryti saugias sąlygas išlaikyti pusiausvyrą.
<ul style="list-style-type: none"> • peržengia per padėtas kliūtis (lazdas, trinkeles ir kt); • eina briaunuota lenta; • eina gimnastikos suoleliu; • eina peržengiant virvę, kabančią 15-25 cm aukštyje; 	Pratinti įveikti įvairias kliūtis.
<i>Laipiojimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • lenda pro virvutę; • ropoja keturpėsčia(keliais, ir delnais) pralenda pro kliūtį (virvutę, vartelius ir kt.); • ropoja lenta. 	Sudaryti sąlygas ropoti keturpėsčia.
<ul style="list-style-type: none"> • laiptoti nuožulniomis kopėčiomis (pristatomu žingsniu aukštyn ir žemyn); • laipioja gimnastikos sienele (pristatomu žingsniu aukštyn ir žemyn). 	Sudaryti sąlygas saugiai laiptoti pristatomu žingsniu.
<i>Mėtymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • ridena kamuolį pirmyn; • ridena „Gymnastic" kamuolį pasilenkę; • ridena kamuolį pro vartus. 	Skatinti ridenti kamuolį pro vartus.
<ul style="list-style-type: none"> • meta kamuolį nuo krūtinės; • meta kamuolį į priekį iš už galvos; • meta kamuolį abiem rankomis vienas kitam ir gaudo iš nedidelio atstumo; • meta mažus kamuoliukus į horizontalų taikinį savo akių aukštyje; • meta didelį kamuolį į horizontalų taikyti, 	Parodyti kaip mesti kamuolį pirmyn.

padėtą ant žemės.	
<i>Šuoliai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • šokinėja vietoje ant pirštų atsispiriant abejomis kojomis; • šokinėja ant „Gymnastic“ kamuolio vietoje; • šokinėja ant „Gymnastic“ kamuolio judant pirmyn; • šokinėja abiem kojom judant į priekį. 	Sudaryti sąlygas saugiai šokinėti ant abiejų kojų.
<ul style="list-style-type: none"> • pasistiebia ant pirštų galų, nusileidžia ant visos pėdos pritūpiant; • peršoka per nedidelę kliūtį (virvutę, lazda); • pašoka aukštyn siekiant ranka daikto; • nušoka nuo nedidelio paaukštinimo (suoliuko, kubo ir pan.); • peršoka per dvi linijas (20-30 cm) atstumu. 	Skatinti peršokti per nedideles kliūtis.
<i>Judrieji žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • pamėgdžioja gyvūnų judesius ir veiksmus, pasakų veikėjus, gamtos reiškinius. 	Sužadinti norą žaisti siužetinius judriuosius žaidimus
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia žaidimus su elementariais ėjimo, bėgimo, pralindimo, kamuolio ridenimo ir mėtymo judesiais. 	Sudaryti sąlygas žaisti judriuosius žaidimus, kurie skirti pagrindiniams judesiams tobulinti
<ul style="list-style-type: none"> • atlieka įvairius veiksmus, orientuojasi erdvėje; • pratinasi reaguoti į signalus, laikytis žaidimų taisyklių ir joms paklusti 	<ul style="list-style-type: none"> • atlieka įvairius veiksmus, orientuojasi erdvėje; • pratinasi reaguoti į signalus, laikytis žaidimų taisyklių ir joms paklusti
<i>Sportiniai žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • susipažįsta su triratuko dalimis; • stumia triratuką, užsisėda, nulipa; • bando važiuoti nurodyta kryptimi; • atlieka posūkius dešinėn, kairėn, apvažiuoja kliūtis. 	Sudaryti sąlygas važinėti triratuku
<ul style="list-style-type: none"> • tempia rogutes abiem ir viena ranka; • veža žaislus, sniego gniūžtes; • mėgina nusileisti nuo nedidelių kalnelių; 	Sudaryti galimybę saugiai važinėti rogutėmis
<ul style="list-style-type: none"> • suaugusiam padedant slidinėja takeliais (tempiant už rankų). 	Sudaryti galimybę saugiai slidinėti takeliais
<ul style="list-style-type: none"> • ridena kamuolį įvairiomis kryptimis; • meta kamuolį: pirmyn, aukštyn ir leidžia jam nukristi. 	Skatinti žaisti su kamuoliais
<i>Tradiciniai judrūs žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • įgyja tarpusavio supratimo; • patiria malonumą judėti, veikti; • bando įsidėmėti, ką reikia daryti žaidžiant. 	Skatinti žaisti slėpynes, ieškojimus

4 – 5metai	
Vaiko veiksmas	Pedagogo veiksmas esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Vaikų, saugumas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žino savo namu adresą; • žino, kad negalima įsileisti nepažįstamu žmonių; • supranta, kad negalima stumdyti kitų vaikų; • žino, kad ištikus nelaimei, reikia kreiptis į suaugusius. 	Pratinti atsispirti pagundoms ir rizikingam elgesiui.
<ul style="list-style-type: none"> • geba laikytis elementarių higienos įpročių; • suvokia, kad reikia valyti dantis rytą ir vakare; • čiaudint ar kosint prisidengia burną nosine; • valgant naudojami servetėlė. 	Pratinti ugdytis nuostatą laikytis asmens higienos.
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad negalima valgyti nežinomo maisto (seklų, uogų); • mokosi naudotis žirkėmis ir peiliu. 	Skatinti vengti pavojingų medžiagų ir rizikingo elgesio.
<ul style="list-style-type: none"> • supranta, kad daržoves valgyti naudingiau nei saldumynus. 	Skatinti laikytis sveikos mitybos.
<i>Kūno galios</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • supranta, kad galima lankstyti į skirtingas puses (pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, į dešinę, į kairę); • pajaučia, kad kūno dalių judesiai leidžia jam keisti vietą erdvėje, supranta, kad galima lankstyti į skirtingas puses (pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, į dešinę, į kairę); • pajaučia, kad kūno dalių judesiai leidžia jam keisti vietą erdvėje. supranta, kad galima lankstyti į skirtingas puses (pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, į dešinę, į kairę); • pajaučia, kad kūno dalių judesiai leidžia jam keisti vietą erdvėje. supranta, kad galima lankstyti į skirtingas puses (pirmyn, atgal, aukštyn, žemyn, į dešinę, į kairę); • pajaučia, kad kūno dalių judesiai leidžia jam keisti vietą erdvėje. 	Padėti lavinti viso kūno koordinaciją
<i>Išraiška ir saviraiška</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • atranda kūno „ritminius instrumentus“: mirksi, ploja, niūniuoja; • supranta žaidimų, erzinimų nuotaiką • vaizduoja mechanizmų judėjimą; • gamtos reiškinius, darbo veiksmus. 	Padėti lavinti fizines kūno galias, suprasti judesio kalbą išreikšti save judesiu, mimika.

<i>Ėjimas ir bėgimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> eina ir bėga išlaikydamas atstumą išsisklaidžius randa savo vietą eina ir bėga įvairiais būdais ir tempu. 	Padėti pajusti judėjimo tempą
<ul style="list-style-type: none"> reaguoja į garsinius ir regimuosius signalus, po signalo keičia tempą ir kryptį, gaudo ir išsisukinėja nuo gaudančiojo. 	Pratinti reaguoti į regimuosius ir girdimuosius ženklus.
<i>Pusiausvyra</i>	
<ul style="list-style-type: none"> eina tarp dviejų nubrėžtų linijų (20-25cm); eina ant žemės padėta lenta; eina nuožulnia lenta, buomu, pakelta lenta; eina plokščiu lanku padėtu ant grindų. 	Sudaryti sąlygas išlaikyti pusiausvyrą.
<ul style="list-style-type: none"> eina peržengdamas neaukštas kliūtis, vėliau ant gimnastikos suolelio padėtas kliūtis 	Ugdyti gebėjimą įveikti įvairias kliūtis.
<i>Laipiojimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> lenda pro virvutę, per lanką priekiu ir šonu, neliesdamas rankomis grindų; ropoja suoleliu ,nuožulnia lenta; šliaužia per suolelį pilvu, prisitraukdamas rankomis. 	Sudaryti saugias sąlygas šliaužti prisitraukiant rankomis
<ul style="list-style-type: none"> laipioja gimnastikos sienoje pristatomu žingsniu, bando laipti pakaitiniu žingsniu. 	Sudaryti saugias sąlygas laipti įvairiais būdais gimnastikos sienoje
<i>Mėtymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> ridena vienas kitam kamuolį ir pro vartus; meta kamuolį žemyn ir sugauna; meta kamuolį vienas kitam abiem rankom iš apačios ir sugauna. 	Parodyti kaip ridenti, mesti, gaudyti kamuolį.
<ul style="list-style-type: none"> meta kamuolį į krepšį (aukštis didinamas iki 1,5 m); ridena kamuolį į vartus, taiko į daiktus (kėglis, trinkeles ir kt); mėto smėlio maišelį į horizontalų taikinį (lanką, krepšį, dėžę); meta į toli dešine ir kaire ranka smėlio maišelį, mažą kamuoliuką ir kt.). 	Padėti koordinuoti judesius, akies taiklumą.
<i>Šuoliai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> šokinėja abiem kojom, po signalo pritupia ar atlieka kitą užduotį; šokinėja siekdamas ranka pakabinto žaislo; 	Sudaryti saugias sąlygas šokinėti abiem kojom, atliekant įvairias užduotis.
<ul style="list-style-type: none"> šuoelis į toli iš vietos (30-40 cm ant paklotų); šoka į giluma nuo paaukštinimo (15-20cm). buomo, suolelio ar kt. kliūtis); šuoelis iš vietos į aukštį peršokant neaukštą kliūtį (5-10 cm). 	Sudaryti galimybę šokti į toli, į gilumą.

<i>Judrieji žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • spontaniškai pamėgdžioja arba improvizuoja • žaidimus; • pasakų veikėjų, gyvūnų veiksmus bei gamtos reiškinius. 	Sudaryti galimybę žaisti siužetinius judriuosius
<ul style="list-style-type: none"> • noriai žaidžia judriuosius žaidimus, kuriuose pagrindimai judesiai yra ėjimas, bėgimas mėtymas, šokinėjimas, laipiojimas; • stengiasi suprasti žaidimo taisykles; • žaidžia su vadovaujančiuoju, stengiasi netrukdyti kitiems. • žaidžia žaidimus, kurie reikalauja būti vikriam, rankos miklumui, judėjimo reakcijai, judesių koordinacijai ugdyti. 	Pratinti žaisti judriuosius žaidimus su taisyklėmis. Skatinti žaisti judriuosius žaidimus pagrindiniams judesiams ir veiksniams lavinti.
<i>Sportiniai žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • užsėda ir nulipa; • važiuoja tiesiai tarp nubrėžtų dviejų linijų sukdamas į kairę, į dešinę; • važiuoja gyvatėle aplenkiant kliūtis. 	Sudaryti saugias sąlygas važinėti dviratuku.
<ul style="list-style-type: none"> • vežioja vienas kitą; • traukia rogutes dviese. 	Sudaryti saugias sąlygas važinėti rogutėmis.
<ul style="list-style-type: none"> • slysta nuožulniu paviršiumi laikydamasis už draugo ar suaugusio; • bando slysti ant abiejų kojų atsispyręs iš vietos ir įsibėgėjęs. 	Sudaryti saugias sąlygas slidinėti ledo takeliais.
<ul style="list-style-type: none"> • meta kamuolį iš įvairių padėčių: nuo krūtinės, iš už galvos, iš apačios; • muša kamuolį vietoje; • meta kamuolį į įvairius taikinius: vertikalius, horizontalius; bando šokinėti per šokdynę. 	Skatinti norą žaisti kamuoliu.
5 – 6 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikla esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Vaiko saugumas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • pasako adresą; • tėvų darbovietę; • suvokia saugaus eismo taisykles; • žino, kaip pereiti gatvę per perėją; • žino, svarbiausių kelio ženklų reikšmes, žino pagalbos tarnybų tel. nr. 01, 02, 03, 112. 	Padėti sužinoti ir suprasti, kaip augti sveikam ir saugiam, išvengti galimų pavojų.
<ul style="list-style-type: none"> • laikosi asmens higienos įpročių ir įgūdžių. • žino, kaip taisyklingai valyti dantis, skalauti po valgio burną. • mandagiai valgo prie stalo, naudojami peiliu 	Padėti perimti savisaugos ir švaros laikymosi nuostatas. Skatinti formuoti atsakingą požiūrį į sveikatą, atsargiai elgtis su vaistais.

<ul style="list-style-type: none"> ir šakute. kosėdami ar ėiaudėdami prisidengia burną ranka, nosine. žino, kad vaistai vartojami tik sergant; supranta, kad negalima vaistų imti be tėvų ar gydytojo nurodymų. 	
<ul style="list-style-type: none"> žino, kokios yra neigiamos rūkymo pasekmės; supranta, kad vaikams draudžiama rūkyti; žino, kad narkotikai ir alkoholiniai gėrimai labai kenkia suaugusiųjų ir vaikų sveikatai. paaškina, ko negalima daryti išgėrusiam žmogui t.y. (vairuoti, dirbti, plaukioti) ir kodėl. 	Padėti sužinoti, kad reikia vengti ir netoleruoti rūkymo, padėti ugdytis nuostata nesekti kitų blogu pavyzdžiu.
<ul style="list-style-type: none"> ruošia sveiko maisto salotas. įsitikina, kad grūdinimasis apsaugo nuo ligų, stiprina sveikatą, gerina nuotaiką. 	Plėsti vaiko supratimą apie sveikos mitybos ir sveikos gyvensenos pagrindus.
<i>Kūno galios</i>	
<ul style="list-style-type: none"> suvokia, kad kūnas juda staigiai, laipsniškai įvairiomis kryptimis; ištyrinėja, kokių kūno dalių judesiai labai pakeičia kūno formą. 	Sudaryti sąlygas jausti ir valdyti savo kūną. Skatinti įgyti žinių apie save, savo kūną, savo sveikatą
<i>Išraiška ir saviraiška</i>	
<ul style="list-style-type: none"> žino minčių, idėjų išraišką judesiui; pasikalba su draugu be žodžių, ritmiškai spragsi pirštais, liežuvio, švilpia. išreiškia veikėjų charakterius (ragana, fėja, milžinas, vilkas). vaizduoja visą judėjimo vyksmą, gyvybės tarpsnius, darbo veiksmus, jų eigą, žino minčių, idėjų išraišką judesiui; pasikalba su draugu be žodžių, ritmiškai spragsi pirštais, liežuvio, švilpia. išreiškia veikėjų charakterius (ragana, fėja, milžinas, vilkas). vaizduoja visą judėjimo vyksmą, gyvybės tarpsnius, darbo veiksmus, jų eigą. 	Parūpinti reikiamu priemonių ir sudaryti sąlygas išreikšti save judesiui; kūrybiškai, estetiškai, savitai
<i>Ėjimas ir bėgimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> eina ir bėga keisdami tempą, darydami posūkius; išsisklaido ir vėl susirikiuoja; geba pabėgti nuo gaudančiojo ir paveja bėgantįjį. 	Tobulinti gebėjimą orientuotis erdvėje ir laike.
<ul style="list-style-type: none"> bėga lenktyniaudami gyvatėle; keisdami tempą, mojuodami rankomis pirmyn ir atgal. 	Padėti išmokti derinti rankų ir kojų judesius, keisti judėjimo būdą

<i>Pusiausvyra</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • peržengia per kliūtį; • eina virve padėta tiesiai, ratu.(pakaitiniu, pristatomu žingsniu); • eina horizontaliu ir nuožulniu buomu pakaitiniu ir pristatomu žingsniu; • perneša daiktus su posūkiiais. 	Padėti jausti kūno padėtį.
<ul style="list-style-type: none"> • stovi ant vienos kojos, kita ištiesta į priekį, į šoną, atgal. 	Pasiūlyti atlikti vestibuliarinio aparato lavinimo pratimus.
<ul style="list-style-type: none"> • eina virve, suoleliu su smėlio maišeliu ant galvos; • užsimerkęs stovi ant vienos kojos; • eina suoleliu ir prasilenkia su draugu; • eina ir bėga suoleliu, nuožulnia lenta. 	Pasiūlyti žaisti judriuosius žaidimus, kurie skirti visiems pagrindiniams judesiams tobulinti ir fizinėms ypatybėms ugdyti.
<i>Laipiojimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • lenda pro kelias įvairaus aukščio kliūtis; • prašliaužia pro kliūtis (lanką, virvutę) ropom (alkūnėmis ir keliais); • šliaužia suoleliu pilvu, prisitraukdami rankomis; • kybo veidu ir nugara į sienelę, lenda pro kelias įvairaus aukščio kliūtis; • prašliaužia pro kliūtis (lanką, virvutę) ropom (alkūnėmis ir keliais); • šliaužia suoleliu pilvu, prisitraukdami rankomis kybo veidu ir nugara į sienelę. 	Skatinti išbandyti įvairius ropojimo pratimus.
<ul style="list-style-type: none"> • užlipa gimnastikos sienoje, pereina į kitą tarpą, nulipažemyn; • perlipa per įvairias kliūtis; laipioja kopėtėlėmis, keisdami tempą 	Padėti ugdytis gebėjimą koordinuotai atlikti judesius, žaisti žaidimus - estafetes.
<i>Mėtymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • meta kamuolį vienas kitam ir sugauna; • meta kamuolį į žemę, į viršų ir sugauna iš eilės keletą kartų; • atmuša atšokusį kamuolį nuo žemės dešine ir kaire ranka kelis kartus iš eilės; • ridena kamuolį suoliuku; • meta kamuoliukus į horizontalų ir vertikalų taikinį dešine ir kaire ranka; • permeta kamuolį per tinklą vienas kitam ir jį sugauna; • žaidžia įvairius žaidimus su kamuoliais. 	Skatinti žaisti įvairius žaidimus su kamuoliu.

<i>Šuoliai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • šokinėja abiem kojom, viena , nuo kojos ant kojos, ant kojos vietoje ir judėdamas į priekį; • šokinėja pirmyn suspaudęs daiktą tarp kelių; • šokinėja per nejudančią ir sukamą virvutę 	Padėti išmokti šokinėti įvairiais budais įveikiant kliūtis.
<ul style="list-style-type: none"> • šokti į aukštį, į tolį; • šoka į tolį iš vietos, įsibėgėjus. 	Pasiūlyti šokti į aukštį, tolį.
<i>Judrieji žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • vaikai geba tiksliai ir organizuotai laikytis žaidimo taisyklių, veikti greitai, vikriai; • savarankiškai organizuoja judrų žaidimą ir žaidžia iki galo. • greitai reaguoja į žodinį, garsinį, regimąjį signalą; • sugalvoja naujas taisykles, tariasi dėl jų; • pratinasi gerbti abipusį susitarimą jo laikytis per visą žaidimą. 	Skatinti žaisti judriuosius žaidimus ,kurie skirti visiems pagrindiniams judesiams tobulinti ir fizinėms ypatybėms ugdyti.
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia komandomis, mokosi padėti kitiems, net rizikuodami pralaimėti; • patiria malonumą nugalėję kitus; • geba pasiskirstyti komandomis išsiskaičiuodami, traukdami burtus; • žaidžia estafetes skirtas judesių tikslumui, akies taiklumui, vikrumui ugdyti, žaidžia komandomis, mokosi padėti kitiems, net rizikuodami pralaimėti; • patiria malonumą nugalėję kitus; • geba pasiskirstyti komandomis išsiskaičiuodami, traukdami burtus; • žaidžia estafetes skirtas judesių tikslumui, akies taiklumui, vikrumui ugdyti. 	Padėti išmokti žaisti žaidimus estafetes.
<i>Sportiniai pratimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • tobulina važiavimo įgūdžius; • važiuoja laikydami vairą viena ranka; • važiuoja įvairiu gruntu; • važiuoja lenktyniaudami, žaidžiant estafetes. 	Sudaryti sąlygas važinėti dviratuku.
<ul style="list-style-type: none"> • slysta pritūpę, atsitūpę, atlikdami įvairius judesius rankomis; • slysta nuo neaukšto kalniuko po vieną, dviese, traukinuku, slysta pritūpę, atsitūpę, atlikdami įvairius judesius rankomis; • slysta nuo neaukšto kalniuko po vieną dviese, traukinuku. 	Pasiūlyti saugiai slidinėti ledo takeliais.
<ul style="list-style-type: none"> • Sudaryti saugias sąlygas važinėti rogutėmis. • vežioja vienas kita tiesia linija, vingiais, 	Sudaryti saugias sąlygas važinėti rogutėmis.

<ul style="list-style-type: none"> • ratu, įveikia įvairias kliūtis; • leidžiasi nuo neaukšto kalnelio stabdydamas, atlikdamas posūkius kairėn ir dešinėn; • važiuoja atbulomis sėdėdamas ant rogučių gale ir pasispirdamas kojomis. 	
<i>Sportiniai žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • gaudyti ir perduoti kamuolį abiem rankom nuo krūtinės; • varo kamuolį vietoje dešine, kaire ranka, vėliau eidamas ir bėgdamas; • meta kamuolį į krepšinį viena ranka nuo peties; • atlieka įvairius kamuolio varymo ir metimo, gaudymo ir metimo pratimus; • žaidžia įvairius judrius žaidimus, turinčius krepšinio veiksmų elementų. 	Supažindinti su krepšinio žaidimo elementais.
<ul style="list-style-type: none"> • varo kamuolį viena koja, paskui kita; • varo kamuolį pakaitomis dešine, kaire koja keisdamas dėjimo kryptį, greitį, aplenkdamas kliūtis, smūgiuoja į vartus; • žaidžia įvairius žaidimus, estafetes. 	Skatinti žaisti futbolą.
<i>Tradiciniai judrūs žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia žaidimus savo veiksmams kontroliuoti, emocijoms valdyti; (klasę, bėgti maiše, slėpynių); • pratinasi dalytis inventoriumi, gerbti varžovą mokosi sąžiningumo, draugiškumo. 	Siekti, kad vaikas pajustu džiaugsmą žaisdamas tradicinius žaidimus.

KALBOS IR KOMUNIKAVIMO UGDYNAS(IS)

SAKYTINĖ KALBA

Esminė nuostata Nusiteikęs išklaudyti kitą ir išreikšti save bei savo patirtį kalba.

Esminiai gebėjimai:

- klausosi ir supranta kitų kalbėjimą;
- kalba su suaugusiais ir vaikais, natūraliai, laisvai išreikšdamas savo išgyvenimus, patirtį, mintis;
- intuityviai junda kalbos grožį.

RAŠY TINĖ KALBA

Esminė nuostata Domisi rašytiniais ženklais, simboliais, skaitomu tekstu.

Esminiai gebėjimai:

- atpažįsta ir rašinėja raides, žodžius bei kitokius simbolius;
- pradeda skaitinėti.

1 – 3 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • klausinėja, atsako į klausimus; • kartoja frazes ir žodžius; • lavina klausą; • reiškia emocijas mimika, judesiu, balsu. 	<p>Skatinti pasakoti, klausinėti, atsakinėti, žaisti žodžiais, garsais mokytis taisyklingai juos tarti.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi pasakų ir prašo vėl jas paskaityti; • išgyvena pasakose vaizduojamus įvykius, personažų likimus; • mėgdžioja, kartoja, pasakoja; • bando reikšti ką mato ir girdi; • mėgsta žiūrėti inscenizuojamas pasakas, pasakėles, nutikimus. 	<p>Sudaryti sąlygas klausytis, girdėti ir emociškai reaguoti į skaitomus, pasakojamus ar dainuojamus tautosakas, grožinės literatūros kūrinius, patirti malonių išgyvenimų.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • varto žiūrinėja knygeles, žurnalus, paveikslėlius, albumus ir kt; • domisi iliustracijomis, aiškinasi, tyrinėja, stebi; • parodo paveikslėlyje vaizduojamus daiktus, veiksmus; • 2-3 žodžiais pasako, kas yra paveikslėliuose, iliustracijose, nuotraukose. 	<p>Sudaryti sąlygas domėtis knygelėlių pasauliu, paveikslėliais, (daiktiniais ir siužetiniais).</p>
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi ir kartoja deklamuojamus eilėraščius; • bando deklamuoti patys; • išmoka 2-3 eilėraščius atmintinai; • reiškia emocijas mimika, judesiu, balsu. 	<p>Sudaryti sąlygas klausytis deklamuojamų eilėraščių, mokytis juos mintinai, dalyvauti konkursuose, renginiuose ir kt.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • dainuoja daineles, lopšines; • geba įsiklausyti, kartoja žodžius aiškiai, emociškai; • eina rateliu; • pritaria melodijai ir bando improvizuoti; • pritaria judesiu (linguoja, ploja, pliaukši, trepsena). 	<p>Susipažindinti su lietuvių liaudies žaidimais, lopšinėmis, mokytis pamėgdžioti gamtos garsus, klausytis „gyvosios“ muzikos: dainų, lopšinių, garsažodžių.</p>

<ul style="list-style-type: none"> • kalba apie tai ką mato ir girdi; • klausosi žodžio jau žinomam daiktui, veiksmui ar ypatumui pavadinti; • pasako savo ir kitų vardus, atsiliepia pašauktas vardu; • mėgsta kalbėti, klausinėti; • žaisdamas kalba su savimi, komentuoja ką darys ar daro. 	Sudaryti sąlygas plėsti pasyvųjį ir aktyvųjį žodyną.
3 – 4 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Bendravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • bendrauja su vaikais ir suaugusiais; • kviečia kitus kartu veikti; • aktyviai stebi kito veiklą, demonstruoja savo fizines galimybes, išradingumą žaidžiant, veikiant su daiktais; • rodo emocijas, jausmus, nuotaikas, supranta kada kam liūdna, bloga, skaudu; • apkabina, paglosto, guodžia; • klausosi, kai kalba kitas. 	Skatinti įgyti įvairios bendravimo patirties.
<ul style="list-style-type: none"> • nekategoriškai pasako savo norus; • laukia iš draugų, suaugusių savo sugebėjimo vertinimo. 	Padėti reikšti savo nuomonę.
<ul style="list-style-type: none"> • mimika išreiškia savo emocijas, jausmus; • bendravimo veiksmus parodo judesiu: papurto galvą, linkteli, paglosto, veda už rankos; • varto knygas, žiūrinėja piešinius, iliustracijas, nuotraukas, bando suprast jų esmę. 	Padėti bandyti suvokti ir naudotis bendravimo priemonėmis.
<i>Kalba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi pokalbių, pasakojimų, sekimo, deklamavimo, skaitymo, stebi artistų pasirodymus; • klausosi greito ir lėto tempo kūrinių, reaguoja į juos šypsena, gestu, dėmesingumu. 	Pratinti klausytis, girdėti, išklausti.
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, garsažodžių, gamtos muzikos garsų, pamėgdžiojimų; • klausosi kalbos(dainos) melodingumo, skambesio, ritmo. 	Sužadinti norą klausytis ir domėtis tautosaka.
<ul style="list-style-type: none"> • deklamuoja (kartuoja kartu su suaugusiu) trumpus eilėraštkus; • geba išmokti trumpus eilėraštkus atmintinai; • kalba trumpais sakiniais, vartoja mažiabinius, malonybinius žodžius; • bando padedant suaugusiam sekti pasakas, apsakymus, derina žodžių giminę. 	Skatinti kalbėti daug, aiškiai, taisyklingai.

<ul style="list-style-type: none"> • „skaito“ knygeles, sugalvoja iliustracijoms pavadinimus; • žymi savo daiktus simboliais, „rašo“ laiškus piešiniais. 	Skatinti domėtis parašytu žodžiu, simboliu.
4 – 5 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Bendravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • nepažįstamus vaikus kviečia žaisti, piešti; • bendrauja su mažai pažįstamais žmonėmis; • geba kalbėti telefonu; • gerbia kitus ir tikisi jų pagarbos. 	Skatinti įgyti bendravimo patirties.
<ul style="list-style-type: none"> • įsiklauso į bendraamžių nuomonę, ją vertina ne taip kritiškai; • mėgdžioja kito vaiko sugebėjimus, jais žavisi; prašo, derisi, susitaria dėl bendros veiklos; • kalbasi apie įvairių žmonių grupių darbus, jų elgesį. 	Skatinti reikšti savo nuomonę.
<ul style="list-style-type: none"> • aiškina, pasakoja vaikams ką pats žino; • išklauso kito informacijos apie daiktus ir reiškinius; • geba išklaudyti kalbantįjį. 	Ugdyti norą dalytis informacija su kitais.
<ul style="list-style-type: none"> • veido išraiška parodo įvairias grimasas: drovus, šelmiškas, piktas ir kt. 	Padėti suvokti ir naudotis bendravimo priemonėmis.
<i>Kalba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi įvairaus stiliaus tekstų: laiškų, ištraukų iš enciklopedijų, grožinės literatūros kūrinių; • atvaizduoja skaitomos turinį piešiniu; • ploja, muša akmenukais, lazdelėmis, eilėraščių ritmą; 	Pratinti susikaupti, dėmesingai išklaudyti.
<ul style="list-style-type: none"> • žino ir pasako patarlių, priežodžių, pasakų be galo, greitakalbių, gamtos garsų pamėgdžiojimų; • bando pamėgdžioti tarmišką kalbą; • bando inscenizuoti lietuvių liaudies pasakas ir jas seka. 	Skatinti domėtis tautosaka.
<ul style="list-style-type: none"> • kalba taisyklingai, sudėtiniais sakiniais; • raiškiai deklamuoja 4-5 eilėraščius; • kuria pasakas, fantazuoja iš galvos visokias istorijas; • sugalvoja istorijos pradžia ir pabaigą; • pasakoja ką mato iliustracijose; • girdi ir pasako pirmo žodžio garsą; • kalboje vartoja jungtukus, prielinksnius, palyginimus, kai kuriuos apibendrinamuosius žodžius. 	Ugdyti gebėjimą taisyklingai kalbėti, bandyti kurti, įsidėmėti.
<ul style="list-style-type: none"> • štampuoja, rašo pirmą savo vardo raidę, mamos ir tėčio vardo pirmąsias raides; 	Žadinti norą domėtis raidėmis.

<ul style="list-style-type: none"> • žymi baldus savo vardo raide; • dėlioja paveikslėlius su užrašytais raidėmis; • pasakoja naujai išgirstą nesudėtingą žodį iš karto, klausia ką jis reiškia; • teisingai įvardija rengimosi veiksmų pavadinimus: ausis, mautis, segtis ir kt.. 	
5 – 6 metai	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikla esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Bendravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • bendrauja su nepažįstamais į grupę atėjusiais žmonėmis, aktorais, svečiais ir t.t; • mokosi klausytis kalbančiojo; • žino mįslių, patarlių, sakmių, pamėgdžiojimų, pajunta ryšį su ankstesnių kartų žmonių dvasios pasauliu. 	Skatinti įgyti įvairios bendravimo patirties.
<ul style="list-style-type: none"> • tariasi, svarsto aiškinasi dėl bendros veiklos; • pastebi kito vaiko teigiamas ir neigiamas asmenybės savybes; • vertina suaugusiųjų kaip asmenybę; • sprendžia apie kito elgesį ne iš pasekmių, o iš ketinimų. 	Palaikyti ir skatinti norą reikšti savo nuomonę.
<ul style="list-style-type: none"> • diskutuoja apie sudėtingus reiškinius, techniką, kosmosą; • svarsto, tikrina įvairias hipotezes; • kviečia kitus padėti išspręsti kilusią problemą. 	Skatinti dalytis su kitais turima informacija.
<ul style="list-style-type: none"> • mimika, judesiu, išreiškia savo nuotaikas, mintis, emocijas. 	Pratinti naudotis įvairiomis bendravimo priemonėmis.
<i>Kalba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi įrašų su savo draugų balsais, atkartoja išgirstą informaciją; • atsako į įvairaus pobūdžio klausimus; • supranta samprotavimus, ginčus, komentarus, pranešimus, instrukcijas. 	Skatinti ugdytis gebėjimą išklaudyti kitą dėmesingai, kantriai.
<ul style="list-style-type: none"> • žino mįslių, paerzinių, liaudiškų palinkėjimų, humoristinių eilėraščių, tradicinių sušukimų, pašmaikštavimų jas naudoja įvairiose renginiuose; • žino kitas tarmes, geba pašnekėti savo krašto tarme; • supranta patarlių, priežodžių, mįslių prasmę. 	Sudaryti sąlygas suvokti tautosakos grožį.
<ul style="list-style-type: none"> • kalba apie tai ką patyrė, pamatė, išgirdo, palietė, paragavo; • diskutuoja apie laikraščių, knygų, žurnalų iliustracijas, fotoalbumų nuotraukas, simbolius gatvėse, parduotuvėse. 	Sukurti atmosfera mokytis kalbėti prasmingai, pasitikėti savimi.
<ul style="list-style-type: none"> • laisvai fantazuoja, kuria dvieilius, ketureilius; • moka tinkamai laikyti knygą, žino kur jos 	Pratinti sieti vaizdą su žodžiu.

<p>pradžią, pabaigą, kur viršus, apačia;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pastebi raides, užrašus visur, jas apžiūri, komentuoja, kuo skiriasi raidės nuo kitų simbolinių ženklų; • nuosekliai atpasakoja įvyki, dėsto savo mintis; • pastebi savo ir draugų kalbos klaidas, jas taiso; • girdi ir pasako pirmą, paskutinį, vidurinį garsus • rašo savo vardą didžiosiom spausdintinėm raidėm, • suranda savo vardo raides knygoje, laikraščiuose, žurnaluose; • atsako į klausimus pilnais sakiniais, laisvai kalba paprastais ir sudėtingais sakiniais. 	
<ul style="list-style-type: none"> • savarankiškai kalba, keičia vienus žodžius kitais priešingos reikšmės žodžiais (sinonimai, antonimai); • suvokia perkeltinę prasmę, dviprasmybes, absurdus, humorą; • žino ir teisingai pasako savo krašto vietovardžius; • žino ir pasako daug apibendrinančių žodžių, savarankiškai vartoja pagrindinius vietą ir laiką apibūdinančius žodžius; • žino socialinių ir visuomeninių reiškinių pavadinimus (vestuvės, laidotuvės, krikštinos) ir t.t. 	<p>Skatinti kalbėti turtinga, spalvinga ir gyva savo kalba.</p>

PAŽINIMO UGDYMAS(IS)

MOKĖJIMAS MOKYTIS

Esminė nuostata. Noriai mokosi, džiaugiasi tuo, ką išmoko.

Esminiai gebėjimai:

- mokosi žaisdamas, stebėdamas kitus vaikus ir suaugusiuosius, klausinėdamas, ieškodamas informacijos, išbandydamas, sprenddamas problemas, kurdamas;
- įvaldo kai kuriuos mokymosi būdus;
- pradeda suprasti mokymosi procesą.

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Esminė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminiai gebėjimai:

- savo iniciatyva pagal poelgius pasirenka veiklą, noriai įsitraukia ir ją plėtoja;
- sugeba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo;
- kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai nepajėgia susidoroti su sunkumais.

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Esminė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminiai gebėjimai:

- atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausia supranta, kodėl jie kilo;
- suvokia savo ir kitų ketinimus;
- ieško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas;
- pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

TYRINĖJIMAS

Esminė nuostata. Smalsus, domisi viskuo, kas vyksta aplinkui, noriai stebi, bando, samprotauja.

Esminiai gebėjimai:

- aktyviai tyrinėja save, socialinę, kultūrinę ir gamtinę aplinką;
- įvaldo tyrinėjimo būdus (stebėjimą, bandymą, klausinėjimą);
- mąsto ir samprotauja apie tai, ką pastebėjo, atrado, pajuto, patyrė.

APLINKOS PAŽINIMAS

Esminė nuostata.

Esminiai gebėjimai:

- įvardija ir bando paaiškinti socialinius bei gamtos reiškinius;
- bando apibūdinti save, savo gyvenamąją vietą, šeimą, kaimynus, gyvosios ir negyvosios gamtos objektus;
- domisi technika ir noriai mokosi ja naudotis.

SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS

Esminė nuostata. Nusiteikęs pasaulį pažinti skaičiuodamas ir matuodamas.

Esminiai gebėjimai:

- geba skaičiuoti daiktus, palyginti daiktų grupes pagal kiekį, vartoti skaitmenis, apibūdinti daikto vietą eilėje, sudaryti sekas;
- geba grupuoti daiktus pagal spalvą, formą, dydį;
- jaučia dydžių skirtumus, daikto vietą ir padėtį erdvėje;
- supranta ir vartoja žodžius, kuriais apibūdinamas atstumas, ilgis, masė, tūris, laikas;
- pradeda suvokti laiko trukmę.

1 – 3 METAI	
Vaiko esminiai gebėjimai	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • skirti draugus pagal lytį (berniukas, mergaitė); • skirti suaugusius pagal amžių (teta, dėdė, senelis, senelė); • žiūrėdamas į veidrodį atpažįsta save; • pasako savo ir draugų kūno dalis (ranka, koja, burna, nosis ir kt.). 	Skatinti pradėti domėtis draugais ir pačiu savimi
<ul style="list-style-type: none"> • supranta emocijas (smagu, liūdna, verkia, juokiasi); • 2-3 m supranta norus (noriu valgyti, noriu miego, pavargau ir kt.); 	Padėti bandyti suvokti atsirandančius jausmus
<ul style="list-style-type: none"> • nuo 1 m. suranda rūbus (kepurė, kojines, kelnės, batai); • nuo 2 m. pradeda įvardinti rūbus ir skiria savo nuo draugų; 	
<ul style="list-style-type: none"> • 1 m suranda baldus (stalas, kėdė, lova); • 2 m. gerai orientuojasi erdvėje (langas, durys, lubos, lova, kėdė ir kt.); • žino savo spintelę, tualetinį puoduką, lovytę, vietą prie stalo. 	
<ul style="list-style-type: none"> • žino tėvų, auklėtojų, grupės draugų, brolių ar sesių vardus ir kt.; • suvokia, kad ir grupės draugai turi savo mamą, tėtį; • suvokia, kad yra suaugę ir vaikai; • žino, kad suaugę rūpinasi vaikais ir pan.; • 2-3m vaikai stebi suaugusių darbus, noriai padeda: atneša nurodytą daiktą, renka žaislus, padeda juos į vietą, pakelia nukritusi daiktą. 	Padėti suprasti suvokimą, kad suaugę yra jų draugai
<ul style="list-style-type: none"> • susipažįsta su grupės darbuotojų darbu; • stebi kitų darbuotojų darbus (meno pedagogų, virėjos, staliaus ir kt.); • pasivaikščiavimo metu stebi kiemsargio ir kt. 	Padėti suvokti, kad žmonės esti įvairių profesijų
<ul style="list-style-type: none"> • stebi vyresnių grupių vaikus, bando su jais žaisti; • vaikšto takeliais vedami vyresniųjų grupių vaikų; • stebi vyresniųjų grupių vaikų parengtus renginius. 	Sudaryti galimybę pajusti vyresniųjų vaikų draugiškumą
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia su smėliu ir susipažįsta su jo savybėmis (sausas byra, drėgnas limpa); Smėlio pilių statyba, žaidimai su formelėmis ir kt.; • susipažįsta su vandeniu ir jo savybėmis (šiltas, šaltas); 	Sudaryti sąlygas žaisti su smėliu, vandeniu, akmenukais

<ul style="list-style-type: none"> • akmenukas (sunkus, skęsta vandenyje). 	
<ul style="list-style-type: none"> • susipažįsta su sniegu ir jo savybėmis (šaltas, tirpsta paimtas į delną, birus, limpa prie rūbų ir kt.) • sniego gniūžtės darymas ir jos ridenimas („Sniego senio“ lipdymas) ir jo puošybos elementai. 	Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su sniegu
<ul style="list-style-type: none"> • padedami suaugusių pradeda suvokti gamtos reiškinius ir jų priežastis: lyja, sninga - negalima eiti į lauką; • šviečia saulė , pučia vėjas; • šilta, šalta ir pan. 	Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su gamtos reiškiniais
<ul style="list-style-type: none"> • stebi žolę, gėlę, medį , krūmą; • 3 m išsiaiškina, kad gėlės turi lapus ir žiedus; • žiedai būna įvairiaspalviai, įvairių dydžių; po daugkartinių stebėjimų skiria beržą ir eglę, žolę ir gėlę, bando nusakyti skirtumus; • stebi, tyrinėja, ragauja daržoves (morką, obuolį, kriaušę, ridiką); 	Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su augalais
<ul style="list-style-type: none"> • 1,3 - 2 m pažįsta katę, šunį, karvę, arklį, kiaulę, vištą gaidį; • žino žinomų gyvūnų kūno dalių pavadinimus (uodega, nosis, ausys, sparnai ir kt); moka nusakyti veiksmą (eina, bėga, plasnoja ėda ir pan.); • 2-3 metų susipažįsta su jaunikliais, vaikai pastebi, kad gyvūnai turi galvą, akis ausis ir kt.); • 2-3 metų bando pamėgdžioti balsus; bando skirti garsažodžius; • 2-3 bando imituoja judėjimą, įvardija ką daro vienas ar kitas gyvūnas ar paukštelis; suaugusių padedami globoja paukštelius žiemą. 	Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su gyvūnais ir paukščiais Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su gyvūnais ir paukščiais
<ul style="list-style-type: none"> • noriai bendrauja su pasakų personažais-svečiais (lape, kiškučių, pelyte ir pan.); • klausosi jų sekamų pasakojimų, bendrauja ir žaidžia. 	Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su pasakų personažais Sudaryti sąlygas pagal galimybę susipažinti su pasakų personažais
<ul style="list-style-type: none"> • bando varstyti batus, žaidžia su dėlionėmis; • bando grupuoti daiktus pagal vieną požymį (spalvą, formą, dydį); • tapatina daiktus ir jaučia pasitenkinimą teisingai atliktu darbu; • bando sudaryti didėjančia ar mažėjančia tvarka daiktų sekas; • suvokia sąvokas „ toks pats“: (grupuoja daiktus pagal spalvas: (geltona, raudona, mėlyna, žalia, oranžinė, violetinė); pagal formą: (skritulys, kvadratas, trikampis); pagal dydį: (didelis, mažas,didesnis, mažesnis). 	Plėsti sensorinį patyrimą.

3 - 4 METAI	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Aš ir aplinkos daiktai bei reiškiniai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> įvardina namų apyvokos ir asmeninių daiktų pavadinimus; vartoja apibendrinamuosius žodžius: žaislai, drabužiai, indai; apžiūri grupės interjerą meninės kūrybos dirbinius. 	Padėti įvardinti namų apyvokos ir asmeninius daiktus
<ul style="list-style-type: none"> su padidinauoju stiklu apžiūri augalus, gyvūnus; apžiūri save veidrodyje, rodo įvairias grimasas; šviečiant saulei „žaidžia“ su savo šešėliu, persekioja jį, bando užlipti ant jo. 	Skatinti eksperimentuoti su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius
<ul style="list-style-type: none"> manipuliuodamas su žaislais bando įvertinti jų dydį su savo rankos, kūno atžvilgiu: ima mažus, didelius daiktus dviem pirštais, išskėstom rankom, paima daiktus nuo žemos lentynėlės, spintos ir pan. 	Padėti suvokti dydžio, ilgio pastovumą.
<ul style="list-style-type: none"> lygina daiktus uždedamas vieną ant kito; lygina vartoja sąvokas: ilgas, trumpas, tokio pat ilgio, ne tokio pat ilgio; grupuoja daiktus pagal vieną požymį, du požymius (spalvą, formą dydį); sudaro mažėjančią ir didėjančią daiktų eilę. 	Padėti lyginti labai skirtingus ir vienodus daiktus pagal ilgį, aukštį, plotį, didumą, storį, svorį.
<ul style="list-style-type: none"> žaisdamas su žaislais, juos ridena, stumdo; atkreipia dėmesį kurie rieda, nerieda, kampuoti, nekampuoti, apvalūs; stato statinius iš kubo ir ritulio formos statybinių medžiagų; ieško pažįstamų formų daiktų grupės aplinkoje; sudeda skritulį, kvadratą iš dviejų dalių. 	Sudaryti sąlygas manipuliuojant, veikiant su daiktais, atkreipti dėmesį į jų formą skirti bei pavadinti skritulio, kvadrato formas, skirti ritulio ir kubo formas.
<ul style="list-style-type: none"> manipuliuoja, žaidžia su įvairių spalvų daiktais ir žaislais, atkreipia dėmesį į daikto spalvą; bando įvardinti spalvas piešiant, aplikuojant, konstruojant; ieško pažįstamų spalvų aplinkoje, jas įvardija; liesdamas, čiupinėdamas atkreipia dėmesį į paviršiaus savybes: šiltas- šaltas, spalvotas- bespalvis, švelnus- šiurkštus. 	Sudaryti sąlygas pažinti ir įvardinti pagrindines spalvas (raudoną geltoną mėlyną violetinę, juodą baltą).
<ul style="list-style-type: none"> atranda daiktų pėdsakus, stebėdamas ratų, pėdų, letenų ir kt. pėdsakus smėlyje, sniege; manipuliuoja įvairių daiktų grupėmis, vartodamas sąvokas vienas, daug, mažai, mažiau. 	Sudaryti galimybę atkreipti dėmesį į paviršiaus savybes, atrasti daiktų pėdsakus, vartoti sąvokas

<ul style="list-style-type: none"> • skaičiuoja daiktus iš eilės pasakydamas skaitvardžius; • lygina dvi daiktų grupes uždedamas vieną daiktą ant kito, vartoja sąvokas: tiek pat, po lygiai, daugiau, mažiau, kiek tiek. 	Skatinti manipuliuojant įvairių daiktų grupėmis, įgyti supratimą apie kiekį, suskaičiuoti daiktus iki 3, vartojant kiekinius skaitvardžius
<ul style="list-style-type: none"> • laisvai tyrinėja supančią aplinką • juda orientuodamasis į savo kūno padėtį; • eina garso, šviesos šaltinio, skambančio daikto link; • skiria kūno priekį, nugarą šoną; • skiria daiktų gerąją ir išvirkščią puses. 	Skatinti tyrinėti supančią aplinką
<ul style="list-style-type: none"> • pavadina paros dalis ir nusako ką veikia kiekvieną paros dalį. 	Padėti suvokti paros laiko tėkmę.
<i>Gyvūnai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi gyvūnus narvelyje, žuvytes akvariume; • stebi naminius gyvūnus, paukščius. 	Sudaryti sąlygas stebėti, atkreipti dėmesį į gyvūnus, esančius šalia žmogaus.
<ul style="list-style-type: none"> • stebi suaugusį gyvūną su jaunikliu(žino, kad gyvūnai turi jauniklius,, vaikus"); • stebi skraidančius paukščius, tupinčius medžiuose, lizde; • žino, kad paukščiai turi „vaikų" lizdelyje, inkile ir pan.; • geba paaiškinti, kad visi gyvūnai gali judėti; • įvardina gyvūnų skirtumus pagal išorę. 	Ugdyti gebėjimą atskirti suaugusį gyvūną ir jo jauniklį
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi lietuvių liaudies pasakų apie gyvūnus; • nusako gyvūnų būdo savybes; • supranta, kuo naudingi paukščiai bei gyvūnai žmogui (paukšteliai čiulba, vištos deda kiaušinius, karvė ir ožka duoda pieno, šuo saugo katė gauda peles ir pan.); • žino, kad yra vabzdžių, roplių, kurių reikia saugotis (bitė, širšė, gyvatė); • supranta, kad gyvūnais reikia rūpintis, globoti: pašerti, palesinti, išvalyti narvelį). 	Ugdyti gebėjimą pajusti žmogaus ryšį su gyvūnais
<i>Augalų gyvenimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi augalus artimiausioje aplinkoje: grupėje, darželio kieme, aikštelės pievoje ir pan.; • gali pasakyti, kad daugiausiai augalai yra žalios spalvos, kad skiriasi dydžiu; • bando skirti žolę, gėlę, krūmą, medį; • stebi augalo augimo procesą: sėklos sėjimą, dygimą, augimą ir žydėjimą. 	Sudaryti sąlygas atkreipti dėmesį į augalus
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, prozos kūrinius apie augalus; • žino keletą pavadinimų: gėlių, medžių, vaisių ir daržovių. 	Ugdyti supratimą apie žmogaus ryšį su augalija

<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad yra „nedraugiškų“ augalų (dilgėlė, agrastai); • turi žinių apie augalų priežiūrą (palaistymą žemės purenimą) bando tai atlikti padedant suaugusiam. 	
<i>Negyvoji gamta</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia su smėliu ir vandeniu, sugeba „palaistyti“ smėlį, iš kurio formuojamos „bandelės“, statomos pilys ir kt; • gali įvardinti smėlio savybes: šlapias, sausas, birus; • supranta, kad vandenį galima pilstyti, juo sudrėkinti; • atskiria dirvožemį nuo smėlio. 	Skatinti stebėti ir tyrinėti negyvosios gamtos objektus ir reiškinius
<ul style="list-style-type: none"> • stebi gamtos reiškinius: lietinga, saulėta, suvokia oro buvimą, geba smarkiai įkvėpti ir sulaikyti kvėpavimą; • moka pūsti burbulus vandenyje, muilo burbulus ore; • bando pūsti balioną; • giedra, šilta, šalta, lyja, sninga, pučia vėjas. 	Padėti atskirti oro savybes
<ul style="list-style-type: none"> • stebi ir įvardija: saulė, mėnulis, žvaigždės. 	Padėti pastebėti dangaus kūnus
4 – 5 METAI	
Vaiko veikiena	Pedagogo veikiena esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Aš ir aplinkos daiktai bei reiškiniai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi senovinius namų apyvokos daiktus, juos lygina su šiandien vartojamais daiktais; • etnokultūros šventėse stebi tradicinius švenčių atributus, tautinį kostiumą, juostas. 	Sudaryti sąlygas susipažinti su senoviniais daiktais
<ul style="list-style-type: none"> • su padidinamuoju stiklu tyrinėja savo odą; • apžiūrėdami save veidrodyje nutaiso mimiką įvairiems jausmams išreikšti. 	Skatinti eksperimentuoti su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškinius.
<ul style="list-style-type: none"> • pilsto skystį, birias medžiagas į įvairios formos bei to paties talpumo indus (buteliukus, mėgintuvėlius, stiklainius, dėžutes) ir suvokia tūrio pastovumą. 	
<ul style="list-style-type: none"> • nurodytas formas atranda aplinkoje, jas įvardija; • geba nustatyti, kad forma nuo spalvos nepriklausoma 	Pratinti regėjimu, lytėjimu skirti bei pavadinti trikampio bei stačiakampio formas.
<ul style="list-style-type: none"> • įvardija "linksmas" šiltas (raudona, 	Ugdyti gebėjimą skirti spalvas, nepriklausomai

<p>oranžinė, geltona spalvas ir liūdnas ir "liūdnas" šaltas (violetinė, mėlyna, juoda) atspalvius.</p>	<p>nuo jų intensyvumo</p>
<ul style="list-style-type: none"> • liesdami, čiupinėdami nusako paviršiaus savybes: lygus, gruoblėtas, trikampės, stačiakampės formos; nustato iš kokios medžiagos daiktas pagamintas (medžio, odos, plastmasės ir kt.) • įvardija daikto paskirtį vartojamas maistui, skirtas darbui dirbti ir kt.; • geba pastebėti kelis požymius ir juos įvardinti. 	<p>Padėti pamatyti daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • skaičiuoja daiktus iki 5 ir daugiau, paskutinį skaitvardį priskiriant visai grupei; • įvardina skaitmenis naudodami skaitmenų korteles, žaisdami didaktinius žaidimus; • iš daiktų lygybės padaro nelygybę ir atvirkščiai; • geba atimti ir pridėti po vieną daiktą. 	<p>Pratinti skaičiuoti daiktus iki 5 ir daugiau, vartojant kiekinius skaitvardžius, pažinti skaitmenis nuo 1 iki 5</p>
<ul style="list-style-type: none"> • eina pagal nurodyta kryptį; • padeda ir pasako, kur padėti daiktai; • dėlioja daiktus dešine ranka iš kairės į dešinę; • skiria ir nurodo popieriaus gerąją ir išvirkščiąją pusę; • piešia lapo viršuje, apačioje, dešinėje ir kt. 	<p>Padėti skirti ir išreikšti žodžiais erdvinius daikto santykius su savimi</p>
<h3><i>Gyvūnai</i></h3>	
<ul style="list-style-type: none"> • supranta, kad gyvūnai prisitaiko prie aplinkos; • žino, kad gyvūnai turi savo būstus; • žino, kuo minta naminiai gyvūnai, laukiniai gyvūnai, paukščiai. 	<p>Sudaryti galimybę įvardinti gyvūnų panašumus ir skirtumus</p>
<ul style="list-style-type: none"> • įvardija auginamų gyvūnų pavadinimus (penkis). 	<p>Skatinti įvardyti gyvūnų pavadinimus</p>
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad gyvūnai gali įvairiai judėti; 	<p>Sudaryti galimybę įvardinti gyvūnų panašumus ir skirtumus</p>
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad gyvūnai gali linksminti žmogų (cirkas, žirgai); • turi žinių apie plėšriausius gyvūnus. 	<p>Skatinti nusakyti žmogaus ryšį su gamta</p>
<h3><i>Augalų gyvenimas</i></h3>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi ir bando įvardyti augalų dalis (šaknis, stiebą, lapus, žiedus, sėklas); • geba paaiškinti, kad vienu augalų gyvenimas ilgas (medžiai), o kitų trumpas (žolė); • sodina, augina, prižiūri svogūninius augalus, stebi jų augimą; • bando paaiškinti augalo gyvybės ratą; • bando paaiškinti augalų prisitaikymą prie metų laikų kaitos; 	<p>Sudaryti galimybę pastebėti, atkreipti dėmesį į augalus, esančius grupėje, darželio teritorijoje</p>

<ul style="list-style-type: none"> • žinoti keletą augalų gydomąsias savybes; • sugeba panaudoti augalų motyvų ornamentikoje; • pastebi juos tautodailėje. 	
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kuo naudingi augalai žmonėms: gėlynai, krūmai - puošia; mediena - žaislų, baldų gamybai, namų statybai; • uogos, vaisiai, daržovės - maistui; • svogūnas, česnakas - vaistams ir maistui; • žino blogas augalų savybes (dygliuoti); • gali ir sugeba prižiūrėti augalus padedant suaugusiajam: laisto, sodina, sėja, ravi ir purena. 	Sudaryti sąlygas įvardinti augalų svarbą žmogaus gyvenime
<i>Negyvoji gamta</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • suvokia vandens savybes (skystis, ledas, garai); • pastebi vėją (tylu, vėjuota); • gamina vėjo malūnėlius iš popieriaus, jais žaidžia; • geba pasigaminti lėktuvėlius. 	Sudaryti sąlygas įvardinti negyvosios gamtos reiškinių savybes
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kaip dangaus kūnai augalus (šviečiant saulei žiedai skleidžiasi, temstant susiskleidžia); • pastebi besikeičiančių metų laikų požymiu; • klausosi pasakų, eilėraščių apie dangaus kūnus. 	Padėti suprasti, kaip dangaus kūnai veikia negyvąją gamtą
5 – 6 METAI	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikla esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Aš ir aplinkos daiktai bei reiškiniai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • laido saulės zuikučius mažais veidrodėliais; • naudodamas spyruoklę ar svertus, sukonstruoja svarstyklės; • tyrinėja augalo dalis per mikroskopą; • stebi daiktus per žiūronus. 	Sudaryti sąlygas ir skatinti domėtis su mažiau įprastais daiktais, padedančiais suvokti kai kuriuos reiškiniai.
<ul style="list-style-type: none"> • įvairios formos paviršių padengia tuo pačiu kiekiu medžiagos; • iš to paties kiekio įvairios medžiagos nulipdo ilgą, ploną, trumpą, storą lazdelę, jas suvienodina; • iš panašaus kiekio sniego suritina skirtingas figūras, jas palygina. 	Padėti suvokti ploto, svorio pastovumą
<ul style="list-style-type: none"> • lygina daiktus naudodamasis vienu ar keliais sąlyginiais matais savo kūno dalimi, trečiu daiktu (pėda, plaštaka, pieštuku); • matuoja naudodamasis sutartiniais matais 	Skatinti lyginti įvairius daiktus pagal vieną ir du parametrus.

<p>laiko atkarpoms žymėti (žadintuvas, minutinė rodyklė), vertei matuoti (piniginiai vienetai centai, eurai);</p> <ul style="list-style-type: none"> lygindamas vartoja dydį nusakančias sąvokas (ilgas, trumpas, aukštas, žemas, platus, siauras, didelis, mažas, storas, plonas, sunkus, lengvas). 	
<ul style="list-style-type: none"> rankų darbeliams, konstravimui naudoja įvairios erdvinės formos gamtinę medžiagą, statybines detales, konstruktorių elementus; įvairiaspalves, skirtingo dydžio daiktus grupuoja pagal formą, dėlioja didėjimo ir mažėjimo tvarka; liesdamas, čiupinėdamas keturkampės formos daiktus įvardija jo požymius. 	<p>Sudaryti sąlygas regėjimo, lytėjimo, raumenų pojūčiais skirti bei pavadinti kubo, rutulio formas, padėti suvokti kas yra keturkampė forma, kokie jos požymiai.</p>
<ul style="list-style-type: none"> įvardija linksmas šiltas, šviesias (raudona, geltona, oranžinė) spalvas ir liūdnas tamsias šaltas (violetinė, mėlyna, juoda) spalvas; pagal pilkos spalvos intensyvumą skiria medžio dirbinių senumą. 	<p>Padėti skirti šiltas, šaltas, tamsias, šviesias spalvas, įvardyti atspalvius</p>
<ul style="list-style-type: none"> manipuliuodamas su spalvotais daiktais, įvardija atspalvius; pastebi ir pasako ne tik tuos požymius, kuriais daiktai skiriasi, bet ir tuos kuriais panašūs skirtingo dydžio bet vienodos spalvos; nusako, kurie drabužiai yra skirtingų stilių, senoviniai močiutės laikų ar šiuolaikiški; sudaro vieną ar dvi grupes daiktų, atsižvelgdamas į jų priklausymą tai kategorijai (baldai, indai). 	<p>Skatinti įvardyti daiktui ar daiktų grupei būdingus požymius, išvelgti ir įvardyti ryšius tarp daiktų, manipuliuodamas su spalvotais daiktais, įvardija atspalvius;</p>
<ul style="list-style-type: none"> dėlioja įvairius daiktus tam tikru atstumu. padalija grupės erdvę įvairiai veiklai. 	
<ul style="list-style-type: none"> vartoja sudėties (pridėti, padėti atgal, vienu, dviem daugiau); atimties (atimti, imti atgal, perdėti vienu ar dviem mažiau); daugybės (pilti ,padėti, mesti du kartus); dalybos (perskirti, dalinti į dvi ar daugiau dalių lygias dalis) veiksmus; įvardija terminus. 	<p>Plėsti operacijų su daiktų grupėmis suvokimą.</p>
<ul style="list-style-type: none"> apžiūri paveikslėlius , nuotraukas, aptaria metų laikus; išbando ką gali nuveikti per minutę, 10 min., dieną, savaitę, mėnesį, metus. apžiūri įvairius laikrodžius, išsiaiškina kaip matuojamas laikas. stebėdamas gamtos požymius nustato metų laiką, pasako to meto dirbamus darbus. 	<p>Skatinti suvokti savaitės, metų laiko tėkmę apžiūrint paveikslėlius, nuotraukas, aptariant metų laikus.</p>

<i>Augalų gyvenimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi darželyje, jos teritorijoje ir už jos ribų esančius augalus, lankosi parke, miške. • įvardija Lietuvoje augančius augalus minimus tautosakoje (rūta, jurginas, bijūnas, eglė, ąžuolas, uosis, drebulė, beržas). 	Sudaryti sąlygas stebėti augalus esančius artimoje ir tolimoje aplinkoje.
<ul style="list-style-type: none"> • moka paaiškinti, kodėl augalams reikalingos maisto medžiagos, oras, šviesa. • žino 5-6 medžių pavadinimus. • įvardija 3 visžalius augalus. • stebi išsprogusius medžių, krūmų šakeles, gėlių daigelius, daro apibendrinimus. • atlieka eksperimentus su sėklomis, gėlių svogūneliais., jas daigina, sėja augina, prižiūri. 	Skatinti aiškintis augalų augimo sąlygas, laiką, trukmę.
<ul style="list-style-type: none"> • žino kokie augalai naudojami maistui, vaistams, popieriaus gamybai, dažų gamybai. • įvardija keletą piktžolių rūšių ir paaiškina kuo jos trukdo. • turi žinių apie saugomus augalus • turi žinių apie egzotinius vaisius , daržoves, augalus. 	Padėti suprasti žmogaus ir augalų ryšį.
<i>Gyvūnai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi pro mikroskopą vandens lašelį, padidinamąjį stiklą gyvius esančius po medžio žieve; • supranta, kad yra gyvūnų, kurie minta kitais gyvūnais; • žino kaip gyvūnai prisitaiko prie aplinkos. 	Pasiūlyti stebėti ne tik stambius, bet ir smulkius gyvūnelius.
<ul style="list-style-type: none"> • įvardija naminių ir laukinių gyvūnų, paukščių, jų jauniklių pavadinimus ir atsiradimo būdus; • žino kad skiriasi gyvūnų kalba 	Padėti įvardyti gyvūnų ir jauniklių pavadinimus.
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad žmogui maitintis reikalinga mėsa, pienas, apsirengti reikalinga vilna, pūkai pagalvėms. 	Padėti suprasti gyvūnų naudą žmogui
<ul style="list-style-type: none"> • įvardija 5-6 gyvūnus auginamus mūsų regione; • įvardija 5-6 laukinius mūsų regiono gyvūnus; • įvardija gyvūnus gyvenančius kituose Žemynuose. 	
<i>Negyvoji gamta</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • gali paaiškinti vandens naudą žmogui, gyvūnams, augalams; • įvardija vandens telkinių rūšis; • paaiškina lietaus svarbą kur naudojama 	Padėti susipažinti su negyvosios gamtos objektų savybėmis

<p>vandens energija;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pastebi ir įvardija vaivorykštę, bando paaiškinti jos kilmę; • turi elementarių žinių apie šviesą; • moka laidyti saulės zuikučius. 	
<ul style="list-style-type: none"> • įvardija metų laikus, jų požymius, nusako ryšį tarp oro sąlygų, ir augalų augimo, gyvūnų aktyvumo; • supranta dangaus kūnų ir gamtos reiškinių poveikį žmogui; • žino apie vėjo energijos panaudojimą; • moka liaudies dainų, pasakojimų, mitų, pasakų apie planetas, gamtos reiškinius. 	<p>Pratinti paaiškinti oro ir klimato savybes.</p>

EMOCINIS IR SOCIALINIS UGDYMAS(IS)

SAVIVOKA IR SAVIGARBA

Esminė nuostata. Save vertina teigiamai.

Esminis gebėjimas:

- supranta savo asmens tapatumą („aš esu, buvau, būsiu“)
- pasako, kad yra berniukas/ mergaitė
- priskiria save savo šeimai, grupei, bendruomenei
- pasitiki savimi ir savo gebėjimais
- palankiai kalba apie save, tikisi, kad kitiems jis patinka
- supranta ir gina savo teises būti ir žaisti kartu su kitais.

EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA

Esminė nuostata. Domisi savo ir kitų emocijomis bei jausmais.

Esminis gebėjimas:

- atpažįsta bei įvardina savo ir kitų emocijas ar jausmus, jų priežastis
- įprastose situacijose emocijas ir jausmus išreiškia tinkamais, kitiems priimtinais būdais
- žodžiais ir elgesiu atliepia kito jausmus (užjaučia, padeda).

SAVIREGULIACIJA IR SAVIKONTROLĖ

Esminė nuostata. Nusiteikęs valdyti emocijų raišką ir elgesį.

Esminis gebėjimas:

- laikosi susitarimų, elgiasi mandagiai, taikiai
- bendraudamas su kitais bando kontroliuoti savo žodžius ir veiksmus (suvaldo pyktį, neskaudina kito)
- įsivardina geba nusiraminti.

SANTYKIAI SU SUAUGUSIAISIAIS

Esminė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su suaugusiaisiais.

Esminis gebėjimas:

- pasitiki pedagogais, juos gerbia, ramiai jaučiasi su jais kasdienėje ir neįprastoje aplinkoje, iš jų mokosi, drąsiai reiškia jiems savo nuomonę, tariasi, derasi
- žino, kaip reikia elgtis su nepažįstamais suaugusiaisiais.

SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS

Esminė nuostata. Nusiteikęs geranoriškai bendrauti ir bendradarbiauti su bendraamžiais.

Esminis gebėjimas:

- supranta, kas yra gerai, kas blogai
- draugauja bent su vienu vaiku
- palankiai bendrauja su visais (supranta kitų norus, dalijasi žaislais, tariasi, užjaučia, padeda)
- suaugusiojo padedamas supranta savo žodžių ir veiksmų pasekmes sau ir kitiems.

INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS

Esminė nuostata. Didžiuojasi savimi ir didėjančiais savo gebėjimais.

Esminis gebėjimas:

- savo iniciatyva pagal pomėgius pasirenka veiklą, ilgam įsitraukia ir ją plėtoja
- geba pratęsti veiklą po tam tikro laiko tarpo
- kreipiasi į suaugusįjį pagalbos, kai pats nepajėgia susidoroti su kilusiais sunkumais.

PROBLEMŲ SPRENDIMAS

Esminė nuostata. Nusiteikęs ieškoti išeičių kasdieniams iššūkiams bei sunkumams įveikti.

Esminis gebėjimas:

- atpažįsta ką nors veikiant kilusius iššūkius bei sunkumus, dažniausiai supranta, kodėl jie kilo
- suvokia savo ir kitų ketinimus
- liško tinkamų sprendimų ką nors išbandydamas, tyrinėdamas, aiškindamasis, bendradarbiaudamas
- pradeda numatyti priimtų sprendimų pasekmes.

1 – METAI	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiems gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • ninka, kūno judesiai, garsais, išreiškia džiaugsmą, liūdesį, pyktį, baimę;	
<ul style="list-style-type: none"> • domisi kitu vaiku; • žaislais dalinasi su draugais; • stebi, dalyvauja bendruomenės šventėse; • pratinasi prie tvarkos, pažaidus padėti daiktus į vietą.	Ugdyti gebėjimą bendrauti su bendraamžiais.
<ul style="list-style-type: none"> • varto knygeles, atpažįsta juose pavaizduotus daiktus;	Skatinti domėtis knygelėmis.
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi smulkiosios lietuvių liaudies tautosakos kūrinėlių.	Sudaryti sąlygas pažinti lietuvių liaudies kūrybą
<ul style="list-style-type: none"> • mokosi savarankiškumo, draugiškumo	
3 – 4 METAI	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikseną esminiems gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • atsiliepia šaukiamas vardu; • pasako savo vardą; • atpažįsta save nuotraukose; • žaidžia vardais; • pasako savo amžių; • įvardija lytį; • pratinasi save vertinti teigiamai; • išsako savo norus; • žino ir skiria savo daiktus; • suvokia save, kaip savarankišką asmenybę	Padėti suvokti ir išreikšti savąjį „Aš“
<ul style="list-style-type: none"> • pažįsta artimuosius nuotraukose; • tyrinėja savo artimųjų žmonių panašumus ir skirtumus; • vaizduoja žaidime šeimos gyvenimą; • išreiški švelnius jausmus savo šeimos nariams.	Skatinti domėjimąsi ir suvokimą apie šeimą
<ul style="list-style-type: none"> • domisi kitu vaiku (jo žaislais, jausmais); • dalinasi žaislais su kitais vaikais; • žaidžia su vienu ar dviem vaikais; • dalyvauja grupiniuose žaidimuose;	Ugdyti gebėjimą bendrauti su bendraamžiais

<ul style="list-style-type: none"> • tyrinėja kitų žmonių panašumus ir skirtumus (jaunas, senas); • stebi, dalyvauja bendruomenės šventėse; • išreiškia savo jausmus ir emocijas; • bendrauja su darbuotojais ateinančiais į grupę; • susipažįsta su darželio darbuotoju darbu (virėja, visuomenės sveikatos priežiūros specialistę, meninio ugdymo pedagogu, kiemsargiu, staliumi ir kt.) 	Skatinti domėtis supančia bendruomene
<ul style="list-style-type: none"> • supranta, kad ta patį vardą gali turėti keli žmonės; • žino koku garsu prasideda vardas; • atpažįsta grafinį vardo vaizdą randa bet kurioje grupės vietoje. 	Skatinti įtvirtinti ir išreikšti savąjį „Aš“
<ul style="list-style-type: none"> • pradeda suvokti teigiamas savo savybes ir tiki, kad galima tapti dar geresniu 	Skatinti vertinti save teigiamai
<ul style="list-style-type: none"> • išvardija, skaičiuoja šeimos narius, artimiausius gimines; • pasakoja apie savo šeimą • klausosi, aptaria grožinės literatūros kūrinius apie šeimą, našlaičius. 	Padėti suvokti šeimos svarbumą.
<ul style="list-style-type: none"> • suvokia, kad seimų sudėtis būna skirtinga: gali būti tėtis, mama, brolis ir sesuo 	Padėti suvokti kuo skiriasi šeimos
<ul style="list-style-type: none"> • išvardija, kas vienija šeimas; • rūpinimasis vieni kitais, pagarba, meilė; • kai kurie vaikai neturi šeimos, našlaičiai; • gamina dovanėles šeimos nariams Motinos ir Tėvo dienos proga. 	Padėti suvokti kas vienija šeimas.
<ul style="list-style-type: none"> • domisi bendraamžiais ir suvokia, kad draugų interesai, jausmai gali skirtis ir sutapti: draugai dalijasi žaislais, saldumynais, stengiasi žaisti ir dirbti kartu; • sutaria su draugais; • ieško būdų ginčui spręsti taikiai; • stengiasi padaryti draugams ką nors malonaus (gimtadienio proga pieši piešinėlius). 	Padėti suvokti draugystės svarbą.
<ul style="list-style-type: none"> • atpažįsta draugų daiktus, pasako, kieno jie • skiria berniukų ir mergaičių drabužius. 	Ugdyti gebėjimą skirti kitų daiktus.
<ul style="list-style-type: none"> • savarankiškai nusiplauna rankas, nusiprausia veidą, susitvarko žaislus; • dengia stalą; • žaisdami žaidimus laikosi taisyklių; • žino ir laikosi doro elgesio taisyklių. 	Skatinti gebėjimą įvertinti save kaip savarankišką būtybę.
<ul style="list-style-type: none"> • apžiūri nuotraukas, paveikslėlius, varto knygas lygina žmonių išvaizdos skirtumus; • atrenka kūdikių, vaikų ir vidutinio amžiaus, senų žmonių paveikslėlius pagal išvaizdą; • atrenka paveikslėlius pagal rūbus: darbo, šventiniai rūbai, lietuvių liaudies tautiniai 	Plėsti suvokimą, kad žmonės skirtingi: pagal amžių, pagal stilių.

kostiumai.	
5 – 6 METAI	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikla esminiams gebėjimams pasiekti
<ul style="list-style-type: none"> • žino savo šeimos narių, vardus, pavardes, auklėtojų ir jų padėjėjų vardus; • lygina save su kitais šeimos nariais; • atskleidžia savo gebėjimus, pomėgius, interesus; • suvokia, kad diena kai žmogus gimsta, yra jo gimimo diena, ji švenčiama kiekvienais metais. 	Skatinti suvokti save kaip savarankišką unikalų asmenį.
<ul style="list-style-type: none"> • domisi šeimos sukūrimu; • papasakoja apie savo šeimą, sužino apie tėvų, brolių, ir seserų giminę ir padedant suaugusiems bando sudaryti šeimos medį. • supranta, kad šeimos dydis gali kisti (gimus broliui, seseriai, mirus seneliams ir t.t.) • žino savo šeimos tradicijas, gamina dovanas šeimos nariams. 	Pasiūlyti pažinti savo šeimą, laikytis šeimos tradicijų ir papročių.
<ul style="list-style-type: none"> • iš žmonių elgesio supranta, kad jie gali būti geri ir blogi; • žino ir pasako savo šalies kaimynines tautas, gerbia jų tradicijas ir papročius. • bando įvardyti rases; • geba įvardinti žmonių išvaizdos pranašumus ir skirtumus. 	Padėti ugdytis supratimą apie kaimynus, kaimynystę, pasiūlyti susipažinti su rasėmis ir tautomis.
<ul style="list-style-type: none"> • susitinka, klausosi bendrauja su žinomais kraštiečiais; • eina į pažintines ekskursijas; • lanko kultūros ir istorijos paminklus. 	Sudaryti sąlygas plėsti žinias apie Kauno miestą, Kauno rajoną.
<ul style="list-style-type: none"> • lankosi Kauno rajono darželiuose, mokyklose, gyvenvietės bibliotekoje; • lankosi policijos nuovadoje, lentpjūvėje, kapinaitėse, sausainių kepykloje, gaisrinėje ir kitose įstaigose. 	Sudaryti sąlygas palaikyti glaudžius ryšius su socialiniais partneriais

MENINIS UGDYMAS(IS)

ESTETINIS SUVOKIMAS

Esminė nuostata. Domisi, gėrasi, grožisi aplinka, meno kūriniais, menine veikla.

Esminiai gebėjimai:

- jaučia, suvokia ir apibūdina elementarius muzikos, šokio, vaidybos, vizualaus meno ypatumus;
- grožisi meno kūriniais, džiaugiasi savo ir kitų kūryba;
- žavisi aplinkos grožiu, dalijasi išgyvenimais, įspūdžiais, pastebėjimais, vertinimais.

MENINĖ RAIŠKA

Esminė nuostata. Jaučia meninės raiškos džiaugsmą, rodo norą aktyviai dalyvauti meninėje veikloje.

Esminiai gebėjimai:

- spontaniškai ir savitai reiškia įspūdžius, išgyvenimus, mintis, patirtas emocijas muzikuodamas, šokdamas, vaidindamas, vizualinėje kūryboje.

KŪRYBIŠKUMAS

Esminė nuostata. Jaučia kūrybinės laisvės, spontaniškos improvizacijos bei kūrybos džiaugsmą.

Esminiai gebėjimai:

- savitai reiškia savo įspūdžius įvairioje veikloje, ieško nežinomos informacijos, siūlo naujas, netikėtas idėjas ir savitai įgyvendina.

1-3 METAI	
Vaiko esminiai gebėjimai	Pedagogo veikseną esminiems gebėjimams pasiekti
<i>Dailė</i>	
<i>Piešimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja; • paima į ranką pieštuką; • keverzoja ant popieriaus lapo „karakulius“ su pieštukais, flomasteriais, vaškinėmis kreidelėmis	Pratinti paimti į rankas pieštuką susipažinti su popieriaus lapu
<ul style="list-style-type: none"> • paima į ranką teptuką • stebi, tyrinėja; • bando piešti linijas, taškelius, brūkšnelius, keverzoja įvairius zigzagus, rutuliukus ir pan.; • piešia dėmes (smulkias, stambias, ryškias ir vos įžiūrimas).	Pratinti piešti, tapyti su guašu (jį paruošia auklėtojos), pavaizduoti nesudėtingos formos daiktus.
<ul style="list-style-type: none"> • piešia ant atskiro lapo vienas; • kreida ant asfalto; pagaliuku piešia ant smėlio, žemės; • žiemą piešia ant sniego.	Sužadinti norą piešti individualiai ir grupelėmis

<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja, klausia; • pasako, kokias spalvas mato aplinkoje; • mokosi pažinti ir įvardinti spalvas: (žalią raudoną mėlyną geltoną); • stengiasi pasakyti ką nupiešė; • spalvas (pagrindines, oranžinę, violetinę) vartoja be jokio siekio, nesąmoningai mėgaujasi jomis; • gėrisi savo darbėliu, įspūdžius ir jausmus apie savo kūrinį išreiškia nesudėtingais žodžiais. 	Padėti matyti ir atrasti spalvų pasaulį išreikšti savo jausmus spalvomis, patirti atradimo džiaugsmą.
<i>Štampavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • paima į rankas štampuką • štampuoja guašu su tempuku; • tapo pirštuku, delniuku; • dekoruoja štampukus, paruoštas formeles. 	Sudaryti sąlygas susipažinti su štampavimo priemonėmis, štampuoja guašą.
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja; • džiaugiasi kokius pėdsakus paliko ant popieriaus lapo (delnais, pirštukais, pėdomis). • dalijasi įspūdžiais. 	Sudaryti galimybę štampuoti pirštukais, delnais, pėdomis ant spalvoto popieriaus vandeniui.
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja; • žiūri, kokios spalvos pėdsakus palieka burokėlis; • štampuoja bulve; • džiaugiasi darbu. 	Skatinti ir paruošti priemones štampuoti su gamtine medžiaga (burokėliais, bulvėmis).
<i>Lipdymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, klausosi; • čiupinėja, minko tešlą; • volioja tešlą ant lentelės; • minko plastiliną tarp delnų, kad suminkštėtų. 	Susipažindinti su plastilinu ir tešla.
<ul style="list-style-type: none"> • stebi, tyrinėja; • lipdo iš tešlos ir plastilino lazdele, kamuoliuką, blynėlį, grybuką bokštelį, riestainį; • jungia du atskirus gabaliukus; • stengiasi įvardinti ką nulipdė; • džiaugiasi savo darbėliu. 	Parodyti kaip iš didelio gabalo atskirti mažesnę. Jungti kelis gabaliukus.
<i>Muzikos klausymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • atskiria linksmą muziką nuo ramios, perteikia ją atitinkamais judesiais, veido išraiška. 	Sudaryti sąlygas klausytis linksmų kūrinėlių, ramių ir kt. pobūdžio kūrinėlių, atliekamų balsu ar muzikos instrumentu
<ul style="list-style-type: none"> • atskiria aukštus ir žemus garsus, išreiškia juos sutartiniais ženklais (aukšti - rankos pakeltos, rodo saulutę, žemi - barbena į grindis); • skiria garsius ir tylus garsus išreiškia juos trepsėjimu ar supimo judesiais. 	Ugdyti gebėjimą skirti garso savybes (aukštas - žemas, garsus - tylus).
<ul style="list-style-type: none"> • apibudina girdėtą kūrinėlį vienu kitu žodeliu ar judesiu. 	Ugdyti gebėjimą per metus atpažinti 3-4 negirdėtus kūrinėlius, skirtus muzikos klausymui.

<i>Dainavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • kartu su suaugusiu bando dainuoti; • derinasi prie jo balso intonacijos; • bando neatsilikti. 	Pratinti dainuoti kartu su suaugusiu prisiderinant prie jo balso intonacijos, tempo.
<ul style="list-style-type: none"> • pratinasi išlaikyti dainavimo intonaciją; • bando aktyviai dalyvauti (ansamblio) grupiniame dainavime. 	Sudaryti sąlygas pamėgdžioti girdimus gamtos garsus, atkartoti išgirstą melodinį ar ritminį darinį.
<ul style="list-style-type: none"> • stengiasi išlaikyti, „pataikyti“ į dainelės intonaciją. 	Padėti išlaikyti tikslią, nesudėtingą dainelių dainavimo intonaciją.
<ul style="list-style-type: none"> • geba judesiais pateikti linksmą ramią muzikos nuotaiką; • moka bėgioti, šokinėti pagal muziką; • raiškiai pateikia būdingus personažų judesius (šleivoja meška, triksi kiškis ir pan.); • bando eiti poromis susikibę už rankučių. 	Padėti atlikti nesudėtingus judesius pagal muziką.
<ul style="list-style-type: none"> • geba atlikti imitacinius judesius; • bando juos derinti su dainavimu. 	Padėti derinti imitacinius judesius su dainavimu.
<ul style="list-style-type: none"> • muša ritmą barškučiais klausydamiesi suaugusio grojimo arba pritardami muzikiniam įrašui. 	Ugdyti gebėjimą j austi muzikinį ritmą ir išgauti jį mušant barškučiu ir kt. muzikiniais instrumentais.
3 - 4 METAI	
Vaiko veiksmas	Pedagogo veiksmas esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Piešimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • piešia flamasteriais, pieštukais, minkštu juodu pieštuku, kreidelėmis; • piešia ilgas, trumpas linijas, spirales, skritulius, jų derinius; • bando dėlioti linijinius piešinius iš pagalbinių medžiagų; • randa piešimo daikto viršų ir apačią; • randa piešinio vietą lape. 	Skatinti atrasti linijų, formų pasaulį.
<ul style="list-style-type: none"> • stebi aplinką, nesudėtingus aplinkos daiktus, draugų ir savo piešinius; • įspūdžius išreiškia nesudėtingus žodžiais. 	Pratinti stebėti, analizuoti gamtos vaizdus, daiktus, draugų ir savo piešinius
<ul style="list-style-type: none"> • puošia savo darbelį ornamentu iš taškelių, brūkšneliu. 	Skatinti puošti darbelį ornamentu.
<i>Tapyba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • stengiasi pamatyti ir išvardinti metų laikų spalvas; • tapydamas tyrinėja akvarelinius dažus, guašą ir jų paliekamus pėdsakus. 	Ugdyti gebėjimą matyti, atrasti spalvų pasaulį
<ul style="list-style-type: none"> • lieja spalvas ant balto ir spalvoto, toninio popieriaus (sausos, šlapio); • žaidžia žaidimą „Ką moka trys draugai?“ (akvarelė, vanduo ir teptukas); • mokosi maišyti spalvas. 	Sudaryti galimybę eksperimentuoti su spalvomis
<ul style="list-style-type: none"> • tapo pirštais, delnais, plačiu teptuku, siauru ir kt. • bando piešti ant vaškinėmis kreidelėmis 	Sudaryti galimybę tapyti įvairiomis priemonėmis

<ul style="list-style-type: none"> nupiešto piešinio akvarele, guašu; išbando marmuravimo techniką (guašas, rutuliukai). 	
<i>Aplikavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> mokosi patepti vieną popieriaus pusę klijais ir uždėti reikiamoje vietoje, prispausti; pratinasi darbą atlikti švariai, neišsitepti klijais. 	Sudaryti sąlygas susipažinti su kljavimo technika
<ul style="list-style-type: none"> bando smulkias formas klijuoti eilute, ratuku. 	Ugdyti gebėjimą aplikuoti iš paruoštų formų
<ul style="list-style-type: none"> nupiešia smulkesnes detales prie priklijuotų stambesnių formų (spindulius, brūkšnelius ir kt.). 	Padėti derinti aplikavimą su piešiniu
<ul style="list-style-type: none"> žirklėmis bando kirpti juosteles. 	Padėti ir parodyti kaip saugiai kirpti žirklėmis
<i>Lipdymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> volioja tarp delnų didesnį ir mažesnį plastilino, modelino gabalėlį, gauna rutulį; formuoja padarytą rutulėlį, ritinėlį (ištempia, sulenkia, susuka, suspaudžia ir kt.). 	Padėti atrasti skirtingus raiškos būdus
<ul style="list-style-type: none"> prie nulipdytos formos prideda įvairias medžiagas (pagaliukus, riešuto kevalą ir kt.). 	Sudaryti sąlygas pajusti daikto formos konstrukcines savybes
<ul style="list-style-type: none"> puošia išpaudimais, taškeliais; braižo ant lipdinio. 	Skatinti puošti nulipdytus daiktus
<i>Konstravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> konstruoja iš medinių, plastmasinių detalių; bando daryti įvairius statinius iš kubelių, ritinelių, lentelių, lazdelių bei trinkelėlių; naudoja įvairios formos ir dydžio kartono dėžes žaidimams. 	Skatinti veikti su įvairiomis medžiagomis mažoje ir didelėje erdvėje, atrasti raiškos būdus.
<ul style="list-style-type: none"> mokosi įvardinti statinio detales; dėlioja plyteles siauresne ir platesne plokštuma, prideda vieną prie kitos; stato plyteles mažesne plokštuma, vienodu atstumu vieną nuo kitos; bando konstruoti pagal pavyzdį; bando įgyvendinti savo sumanymą. 	Padėti suvokti statybinių detalių ir statinių požymius (dydį, aukštį plotį, ilgį).
<i>Dailės kūriniai, tautodaile</i>	
<ul style="list-style-type: none"> stebi dailės kūrinius, tautodailės dirbinius; džiaugiasi, grožisi dirbiniais. 	Sudaryti sąlygas gėrėtis dailės kūriniais, gražiais daiktais, dirbiniais, vaikų darbais, knygų iliustracijomis
<ul style="list-style-type: none"> pastebi ir bando įvardinti pagrindines: (linksmas, liūdnas, šviesias, tamsias spalvas), dideles, mažas ir kampuotas formas. 	Padėti atrasti spalvų derinius, formas tautodailėje
<ul style="list-style-type: none"> apžiūri keramikos dirbinius, margučius, raštuotas pirštines, kojines; pastebi, kad ornamentą sudaro ritmiškai pasikartojantys elementai. 	Skatinti norą pamatyti ir atpažinti tuos pačius puošybos elementus
<ul style="list-style-type: none"> puošia dirbinėlių ornamentu (vienas ritmiškai pasikartojantis elementas); 	Skatinti puošti savo dirbinėlių

<ul style="list-style-type: none"> • naudoja dvi spalvas (įskaitant fono spalvą). 	
<i>Vaidyba</i>	
<i>Vaidmeniniai socialiniai žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia laisvai; • renkasi žaislus, daiktus, įvairius atributus; • žaidžia vienas šalia kito. 	Pratinti žaisti laisvai, spontaniškai bandant išreikšti savo įspūdžius, socialinę patirtį
<ul style="list-style-type: none"> • renkasi sau patinkančius vaidmenis; • atlieka kai kuriuos vaidmenis žaidime (vairuotojo, pardavėjo, gydytojo), pažįstamas scenas; 	Pratinti stengtis laisvai interpretuoti ryškius vaidmens ir elgesio bruožus
<i>Vaidybiniai žaidimai su lėlėmis</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • vaidina su stalo teatro lėlėmis. 	Padėti vaidinti su stalo teatro lėlėmis
<ul style="list-style-type: none"> • judina lėlę iš vienos vietos į kitą; • improvizuoja kalbą, elgesį; • interpretuoja lėlės fizinius veiksmus (lėlė džiaugiasi, verkia, eina ir kt); • dalijasi įspūdžiais. 	Parodyti lėlės valdymo technikos, vartoti svarbiausias išraiškos priemones (kalbą, intonaciją, fizinius veiksmus).
<i>Vaidybiniai žaidimai su kaukėmis</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • vaidina su kaukėmis; • improvizuoja personažą; • pedagogo veiksena esminiams gebėjimams pasiekti kalba laisvai ir drąsiai 	Skatinti spontaniškai improvizuoti per Užgavėnių šventę, Naujametiniame karnavale. Pratintis kalbėti ir veikti laisvai už personažą, sekti pasakas.
<i>Vaidybinio žaidimo žiūrėjimas. Vaidinimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žiūri vaidybinį žaidimą; • pasakoja suaugusiam padedant; • išreiškia įspūdžius priešdamas; • žaisdama su lėlėmis interpretuoja matytą siužetą, žiūri vaidybinį žaidimą; • pasakoja suaugusiam padedant; • išreiškia įspūdžius priešdamas; • žaisdamas su lėlėmis interpretuoja matytą siužetą. 	Skatinti išreikšti įspūdžius pasakojant, piešiant, lipdant, žaidžiant su lėlėmis ir kt.
<i>Muzika</i>	
<i>Muzikos klausymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • emociškai reaguoja į muzikos charakterį; • suvokia, kas skamba: linksmas šokis, lopšinė ar maršas; • supranta: dainelė liūdna, linksma, greita, lėta ir geba atitinkamai reaguoti. 	Ugdyti gebėjimą suvokti kontrastingo pobūdžio muzikos kūrinėlius
<ul style="list-style-type: none"> • atpažįsta girdėtus kūrinėlius; • dažnai juos klausydamasis, apibudina kūrinėlius judesiais, vienu kitu žodžiu. 	Sudaryti sąlygas atpažinti girdėtus muzikos kūrinėlius. Suvokti, apie ką dainuojama tekste
<i>Dainavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • pradeda tiksliau išdainuoti melodiją; • bando derintis prie draugų; 	Pratinti kuo tiksliau intonuoti dainuojant, laikytis ansambliško

<ul style="list-style-type: none"> • stengiasi laikytis vienodo tempo; • supranta, apie ką dainuoja; • stengiasi įsijausti į turinį. 	
<ul style="list-style-type: none"> • suvokia, kokia dainelė skamba; • įstoja dainuoti po įžangos. 	Ugdyti gebėjimą pažinti dainelę iš jos įžangos ir laiku pradėti dainuoti po jos.
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad dainuoti reikia natūraliu balsu (jo dirbtinai neploninti ir nestorinti); • lietuvių liaudies dainas dainuoja be akompanimento. 	Skatinti Lietuvių liaudies daineles dainuoti be muzikinio pritarimo.
<ul style="list-style-type: none"> • bando kurti elementarias melodijas skaičiuotėms; • su suaugusio pagalba inscenizuoja grandines daineles. 	Padėti kurti melodijas skaičiuotėms, inscenizuoti daineles
<i>Ritmika</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • ritmiškai suka ratelį į abi puses; • savarankiškai sudaro ratelį, atlieka įvairius judesius pagal muziką poromis ir po vieną); • įsiklauso į muzikos ritmą ir žino, kad kokį judesį atlikti (bėgti, eiti rateliu ir kt). 	Skatinti gebėjimą ritmiškai ir raiškiai atlikti judesius pagal muziką
<ul style="list-style-type: none"> • atlieka įvairius judesius pagal skirtingos nuotaikos muziką; • imituoja įvairius personažus; • imituoja gamtos reiškinius (šviečia saulė, lyja lietus griaudi perkūnija ir kt). 	Padėti perteikti judesiais įvairias nuotaikas, bandyti improvizuoti pagal muziką
<ul style="list-style-type: none"> • mokosi dainų, ratelių, žaidimų atitinkamoms šventėms; • įsimena smulkiosios tautosakos kūrinėlių ir bando pritaikyti juos pagal paskirtį atitinkamomis progomis. 	Sudaryti galimybę švęsti kalendorines šventes: Šv. Kalėdas, Tris Karalius, Velykas, bei kitas pasirinktinas šventes.
4 – 5 METAI	
Vaiko veiksmas	Pedagogo veiksmas esminiems gebėjimams pasiekti
<i>Piešimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • komponuoja piešinį ant linijos; • komponuoja piešinį plokštumoje; bando piešti ornamentą; • įvaldo piešimo technikas. • naudoja piešinėliuose grafinius ženklus. 	Tobulinti piešimo įgūdžius, skatinti naudoti regimosios informacijos vaizdus.
<ul style="list-style-type: none"> • piešia apvalių ir kampuočių, didelių ir mažų formų derinius, sudėtingesnio kontūro formas; • piešia simbolinius žmones: apskritimas - galva, linijos kojos ir rankos; • svarsto, į kokią geometrinę formą panašūs piešiami daiktai; • brėžia linijas, apskritimus ir kitas figūras; • esant poreikiui, apvedžioja lapų, plaštakos ar kitų daiktų kontūrus, vėliau juos dekoruoja. 	Sudaryti sąlygas piešti įvairias geometrines, laisvo kontūro formas.

<ul style="list-style-type: none"> • pasirenka vertikalią ar horizontalią lapo padėtį pagal vaizduojamus objektus; • išdėsto objektus „žemės“ ir „dangaus“ erdvėje; • pasakoja, kas arčiau, kas toliau, šioje, anoje pusėje. 	Sudaryti sąlygas išdėstyti vaizduojamus objektus lape.
<i>Tapyba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • naudoja išvestines spalvas; • spalvina foną: ilgais, siaurais ir plačiais potėpiais iš viršaus žemyn, iš kairės į dešinę, įvairiomis kryptimis; • užtepa atskiras plokštumos dalis (nespalvina už kontūro). 	Tobulinti spalvinimo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> • maišo guašo ir akvarelės spalvas; • džiaugiasi išgavęs iš dviejų spalvų trečią ar išgavęs naujus atspalvius. 	Pratinti išgauti naujus atspalvius.
<ul style="list-style-type: none"> • tapytą darbelį papildo medžiagomis 	Parodyti ir pratinti daryti koliažus.
<ul style="list-style-type: none"> • susipažįsta su „šiltomis“ „linksmomis“ spalvomis: raudona, geltona, oranžinė; • susipažįsta su „liūdnomis“ „šaltomis“ spalvomis: žalia, mėlyna, violetinė 	Padėti nusakyti spalvines nuotaikas
<ul style="list-style-type: none"> • kuria kartu su kitais vaikais; • sudeda pieštukus, bando išplauti teptukus. 	Pratinti daryti grupinius darbus. Sutvarkyti darbo vietą.
<i>Aplikavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • mokosi tinkamai elgtis su žirkklėmis: kerpa siauras popieriaus juosteles, vėliau platesnes iš nedidelio stačiakampio formos spalvoto popieriaus iškerpa apvalią formą; • mokosi kirpti nedideles simetriškas formas iš perpus sulenkto popieriaus (trikampis, stačiakampis). 	Sudaryti sąlygas saugiai kirpti žirkklėmis.
<ul style="list-style-type: none"> • sudaro ornamentą iš ritmiškai pasikartojančių 1-2 elementų (mažas-didelis, apvalus-kampuotas). 	Parodyti kaip sudaryti ornamentą.
<ul style="list-style-type: none"> • aplikavimą derina su piešimu, tapymu, štapavimu; • aplikacijas papildo medžiagomis (audiniu, siūlais, džiovintais augalais, kiaušinio lukštais ir kt.) 	Skatinti taikyti mišrią techniką.
<i>Štapavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • antspauduoja abiem rankomis, kojomis vienu metu ir pakaitomis; • antspauduoja pirštais, delnais, plaštaka. 	Sudaryti sąlygas daryti atspaudus dažais.
<ul style="list-style-type: none"> • štapuoja, kad susidarytų raštas: vienas ar du elementai iš pradžių paeiliui, vėliau pakaitomis; • štapuoja eilutėmis, stulpeliais- pradžioje naudoja dvi, vėliau ir tris spalvas (įskaitant fono spalvą). 	Sudaryti sąlygas audinio rašto imitacijai

<i>Lipdymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • daro antspaudus smėlyje, sniege. 	Sudaryti galimybę daryti antspaudus
<ul style="list-style-type: none"> • sukamaisiais ir tiesiais delnų judesiais suteikia modelino ar plastilino gabalėliui rutulio, ovalo, ritinio formą; • ištempia, sulenkia, susuka, nusmailina 	Tobulinti lipdymo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> • lipdo iš įvairių dalių, jas jungia 	Skatinti bandyti konstrukcinį lipdymo būdą.
<ul style="list-style-type: none"> • aplikavimą derina su piešimu, tapymu, štapavimu; • aplikacijas papildo medžiagomis (audiniu, siūlais, džiovintais augalais, kiaušinio lukštais ir kt.) 	Skatinti taikyti mišrią techniką.
<i>Konstravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • skiria ir pavadina statybines detales (kubą, plokštę, rąstelį, trinkelę); • savarankiškai formuoja statinį, prideda detalių į ilgį, į plotį, aukštį; • pritaiko statinį prie turimų žaislų. 	Padėti statyti statinį.
<ul style="list-style-type: none"> • pastebi įdomesnės formos spalvos kankorėžius, akmenukus, šakeles; • renka ir džiovina žolynėlius, lapus. 	Mokosi pinti iš popieriaus įvairias juosteles. Daro įvairias formas (suklijuotų juostelių).
<ul style="list-style-type: none"> • pedagogui padedant pasigamina dirbinėlių iš gamtinės medžiagos (kaštonų, šakelių ir t.t) • detalių jungimui naudoja plastiliną, klijus. 	Skatinti eksperimentuoti, gaminti įvairius darbelius
<ul style="list-style-type: none"> • mokosi kirpti žirkklėmis; • sulenkia popierių pusiau į dvi lygias dalis, lygiai uždeda kraštinę ant kraštinės; • prispaudžia ir išlygina sulenkia; • susipažįsta su popieriaus savybėmis (glamžosi, plyšta, lankstosi ir kt.) 	Sudaryti sąlygas saugiai kirpti žirkklėmis
<i>Vaidyba</i>	
<i>Vaidmeniniai socialiniai žaidimai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • žaidžia laisvai grupėje ir po vieną; • kalbasi dialogu; • bando pritarti žaidimo partnerio interpretacijoms; • jausmus perteikia kalbėdamas, žaisdamas, atlikdamas tam tikrus vaidmenis žaidžia laisvai grupėje ir po vieną; 	Skatinti žaisti savaip interpretuojant išreiškiant savo pasaulėjautą, pajusti, jog žaidimas savitas dialogas.
<ul style="list-style-type: none"> • pasirūpina žaidimui reikalingais daiktais; • vaidina, improvizuoja apsirengdami kostiumus ar jų detales. 	Naudotis turimais bei -pasirūpinti trūkstamais tradiciniais ir šiandieniniais kostiumais ir jų detalėmis
<i>Vaidybiniai žaidimai su kaukėmis</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • gamina įvairias kaukes iš popieriaus, žaidžia su jomis; • išreiškia ryškius personažo bruožus (bijo, džiaugiasi); • vaidina trumpas kūrinėlių ištraukas; 	Skatinti kartu su suaugusiais gaminti tradicines ir netradicines kaukes Užgavėnių ir Naujametiniam karnavalui, vaidinti su jomis, bandant išreikšti kokius nors ryškius bruožus (baimės, džiaugsmo).

<ul style="list-style-type: none"> įspūdžius, jausmus perteikia kalbant, žaidžiant. 	
<i>Konstravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> skiria ir pavadina statybines detales (kubą, plokštę, rąstelį, trinkelę); savarankiškai formuoja statinį, prideda detalių į ilgį, į plotį, aukštį; pritaiko statinį prie turimų žaislų. 	Padėti statyti statinį.
<ul style="list-style-type: none"> pastebi įdomesnės formos, spalvos kankorėžius, akmenukus, šakeles; renka ir džioviną žodynėlius, lapus. 	Mokosi pinti iš popieriaus įvairias juosteles. Daro įvairias formas (suklijuotų juostelių).
<ul style="list-style-type: none"> medžiagos (kaštonų, šakelių ir t.t) pedagogui padedant pasigamina dirbinių iš gamtinės detalių jungimui naudoja plastiliną, klijus. 	Skatinti eksperimentuoti, gaminti įvairius darbelius
<i>Muzika</i>	
<i>Muzikos klausymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> geba išgirsti kūrinio melodiją ritmą ir apie ką dainuojama; emocingai reaguoja į patikusį muzikinį kūrinį. 	Padėti suvokti muzikinių kūrinių turinį ir emocingai į tai reaguoti.
<ul style="list-style-type: none"> jaučia, įsiklauso į kūrinio dinamiką. 	Pratinti išgirsti paprasčiausius išraiškos elementus muzikoje (švelnų skambėjimą, taškuotą ritmą ir t.t.).
<ul style="list-style-type: none"> bando žodžiais papasakoti kūrinio turinį bei charakterį; 	Sužadinti norą žodžiais apibūdinti muzikos kūrinį.
<i>Dainavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> bando intonuoti įvairaus tempo dainas; stengiasi įsisavinti įvairaus ritmo dainas; įsijaučia į dainos nuotaiką; savo išgyvenimus demonstruoja įvairiais kūno judesiais. 	Pratinti kuo tiksliau intonuoti greitas ir lėtas dainas. Pratinti išreikšti dainos nuotaiką mimiką, kūno judesiais.
<ul style="list-style-type: none"> keliais žodžiais apibūdina apie ką dainuojama; nusako, ar daina su pritarimu ar be jo. 	Ugdyti gebėjimą trumpai papasakoti, apie ką dainuojama. Apibūdinti, kokia dainos forma su pritarimu ar be jo.
<ul style="list-style-type: none"> bando kurti melodijas smulkiajai tautosakai; padeda inscenizuoti pasakas, liaudies dainas; papuošia pasakas savo kūrybos muzikiniais intarpais. 	Skatinti kurti melodijas mįslėms, skaičiuotėms, dialogams. Inscenizuoti liaudies dainas, vaidinti pasakas su muzikiniais intarpais
<i>Ritmika</i>	
<ul style="list-style-type: none"> bando šokti ritmiškai, sutartiniais judesiais 	Ugdyti gebėjimą ritmiškai, įvairiu tempu judėti pagal muziką
<ul style="list-style-type: none"> laikosi šokant už parankių 	Skatinti šokti poromis susikabinus už abiejų rankų.
<ul style="list-style-type: none"> galvoja, kaip perskirti vieną ratelį į du; bando landžioti gyvatėle; kuria įvairių, personažų charakterius; bando kurti judesius dainelei. 	Ugdyti gebėjimą iš vieno ratuko sudaryti du, landžioti gyvatėle. Imituoti ratelių veikėjų charakteringus judesius. Savarankiškai pritaikyti juos dainelei.

<i>Grojimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> groja akmenukais, lazdelėmis, varpeliais, savos gamybos instrumentais dėžutėmis su smėliu, sėklomis ir kt); naudoja įvairius garso išgavimo būdus: mušimą, braukimą ir kt.. 	Sudaryti sąlygas groti su ritminiais instrumentais. Tyrinėti elementarius garso išgavimo būdus.
<ul style="list-style-type: none"> švenčia įvairiom formom kalendorines šventes; mokosi ratelių, dainelių, žaidimų, piemenų dainelių; mokosi smulkiosios tautosakos, atitinkamai ją pritaiko. 	Sudaryti galimybę švęsti kalendorines šventes: Adventinius vakarojimus, Kalėdinės eglutės šventę, Tris karalius, Užgavėnes, Velykas, Pažymėti kalendorines Motinos dieną.
<i>5 - 6 METAI</i>	
Vaiko veikseną	Pedagogo veikla esminiams gebėjimams pasiekti
<i>Piešimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> stebi ir piešia gamtos vaizdus; piešia dainų ir pasakų temomis; išdėsto daiktus pagal turinį. 	Skatinti įgyti meninės patirties, pasitikėjimo savo kaip menininko gebėjimais.
<ul style="list-style-type: none"> naudoja linijas žmogaus, paukščio, gyvulio judesiui, nuotaikai perteikti; praturtina simbolinio žmogaus veidą detalėmis, atranda naujas kūno dalis; piešia smulkias formas, jas derina su stambiomis; nustato piešimo lapo vidurį, kampus, viršutinę ir apatinę dalį, kairę, dešinę puses. 	Padėti tobulinti piešimo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> piešia horizontalias, vertikalias linijas, daro raštus; išdėlioja objektus ritmiškai. 	Pratinti nustatyti daikto padėtį.
<ul style="list-style-type: none"> naudoja mišrią techniką. piešia kreida ant drėgno storesnio popieriaus. mokos įvairių piešimo technikų. 	Plėtoti gebėjimus sudaryti linijinius raštus.
<i>Tapyba</i>	
<ul style="list-style-type: none"> tapo trumpais, ilgais, siaurais, plačiais, potėpiais, įvairiomis kryptimis; tapo mišriomis raiškos priemonėmis; potėpiais ir spalvindamas plokštumą; spalvomis bando išreikšti savo nuotaiką. 	Skatinti tobulinti tapymo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> išdėsto daiktus pagal turinį; pagal tai kas svarbiausia tame piešinyje; mokosi piešti peizažus 	Pratinti komponuoti.
<ul style="list-style-type: none"> mokosi išgauti švelnius tonus; guašą maišo su juodais, baltais dažais. 	Padėti ugdytis jautrumą spalvai.
<ul style="list-style-type: none"> susipažįsta su naujomis technikomis; mokosi jų atlikimo (smėlio takelių, vitražo, burbulų ir monotipijos). 	Sudaryti galimybę išmokyti naujų technikų.

<ul style="list-style-type: none"> • tapymą deriną su štapavimu. 	
<i>Aplikavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • iš siaurų, plačių popieriaus juostelių kerpa mažus, didelius kvadratėlius, stačiakampius; • iš kvadratėlių kerpa mažus ir didelius skritulius, kerpa pagal kontūrą; • klijuoja iškirptas formas ant pasirinktos spalvos popieriaus. 	Padėti lavinti kirpimo įgūdžius
<ul style="list-style-type: none"> • iš mažų ir didelių kvadratų, skritulių dėlioja ornamentą juostelėje, kvadrato, skritulyje; • naudoja pradžioje dvi, vėliau - tris spalvas; • derina prie tamsaus fono šviesias spalvas, prie šaltos spalvos fono - šiltas spalvas ir atvirkščiai 	Pratinti sudaryti ornamentą.
<ul style="list-style-type: none"> • kerpa iš perpus sulenkto popieriaus (gyvybės medis, Kryžius, Saulutė, indų, augalų siluetai, margučiai ir kt.); • naudoja auklėtojos paruoštus trafaretus. 	Padėti susipažinti su karpinių technika.
<i>Štapavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • pratinas daryti monotipiją; • štapuoja pirštu, teptuku, štapu ar kita priemone nesudėtingas formas, ornamentus. 	Skatinti atrasti įvairius raiškos būdus
<ul style="list-style-type: none"> • štapuoja teptuku ir stengiasi, kad iš atskirų potėpių susidarytų paprastos dekoratyvios formos (danteliai, vingeliai, trikampiai, rombėliai, gėlelės, eglutės); • puošia paties iškirptas formas iš popieriaus , medžiagos lankstinius. 	Padėti tobulinti štapavimo įgūdžius .
<ul style="list-style-type: none"> • štapuoja paprastus objektus mažu štapeliu ant nedidelio popieriaus lapo (saulutė, mėnulis) 	Skatinti vaizduoti paprastus objektus.
<i>Lipdymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • lipdo konstrukciniu, skulptūriniu būdu 	Sudaryti sąlygas tobulinti lipdymo įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> • išploja ploną plokštelę; • formuoja paprastas figūras cilindrą, kūgį. 	Padėti formuoti figūras iš molio (modelino, plastilino) plokštelės.
<ul style="list-style-type: none"> • atskirai nulipdo rutuliukus, ovalėlius, lazdeles; • dėlioja iš nulipdytų detalių ornamentą ir ant plokštelės prilipdo 	Sudaryti galimybe kurti iškilų ornamentą.
<ul style="list-style-type: none"> • ant kartono daro paveikslėlius iš spalvoto plastilino; • kuria iš plastilino juostelių (paveikslėlius). 	Pratinti gaminti paveikslėlius.
<i>Konstravimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • konstruodamas naudojami piešiniais, įvairių statinių fonuotraukomis, brėžiniais. 	Skatinti konstruoti įvairius objektus.
<ul style="list-style-type: none"> • iš minkšto popieriaus (vyniojamo laikraščio) ir virvelių daro įvairias figūras (žmogaus, gyvūno, paukščio - realias, 	Sudaryti sąlygas daryti įvairias formas.

<ul style="list-style-type: none"> fantastines); planuoja darbą, nusako veiksmų eigą, numato galutinį rezultatą. 	
<i>Rankų darbai</i>	
<ul style="list-style-type: none"> lanksto popierių į keturias dalis. lanksto paruošto formato popierių (kepurė, laivelis, piniginė). 	Tobulinti origamio įgūdžius.
<ul style="list-style-type: none"> kvadrato formos lapą lanksto skersai, įstrižai (namelį, krepšelį). 	Padėti daryti erdvinės figūras.
<ul style="list-style-type: none"> kartu su auklėtoja ir savo iniciatyva pasigamina žaislų siužetiniams vaidmeniniams žaidimams; gamina kaukes, žaisliukus eglutės puošybai, papuošalus grupės interjerui. 	Sudaryti galimybes gaminti įvairius darbelius.
<ul style="list-style-type: none"> audžia kilimėlius iš audinio atraižų; siuvinėja. 	Sužadinti norą daryti tekstilės darbelius.
<ul style="list-style-type: none"> gamina atvirukus, paveikslėlius, suvenyrus; taupiai ir tikslingai naudoja gamtines medžiagas. 	Sudaryti sąlygas dirbti su gamtine medžiaga, dėžutes.
<ul style="list-style-type: none"> reikalui esant suremontuoja žaislus, knygas; atnaujina dėlionių dėžutes. 	Skatinti remontuoti žaislus, klijuoti knygas.
<i>Dailės kūriniai, tautodailė</i>	
<ul style="list-style-type: none"> susipažįsta su lietuvių dailininkais, jų dailės darbais, knygų iliustracijomis.; aplanko mieste, rajone vykstančias dailės parodas. apžiūri netoli esančią dekoratyvinę skulptūrą, paminklą interjero taikomosios dailės kūrinį (freską, vitražą, gobeleną). 	Sužadinti norą domėtis menu, tautodaile.
<ul style="list-style-type: none"> stengiasi pajusti gintaro, medžio, odos, lino, molio, šiaudo taurumą artumą žmogui ir dirbtinių medžiagų reikalingumą; kalba apie tai, koks raiškos būdas, kokia medžiaga geriau tinka vienai ar kitai idėjai pavaizduoti. 	Skatinti pajusti natūralių medžiagų taurumą artimumą
<ul style="list-style-type: none"> intuityviai suvokia, kad tautodailė (ornamentai, saulutė, kryžius, rūpintojėlis, tautinis kostiumas ir kt.) yra tautos praeities (ryšio su gamta, tikėjimo) bei vertybių atspindys ir turi simbolinę prasmę. 	Pratinti pajusti formų simbolinę prasmę (tautinė simbolika).
<i>Muzika</i>	
<i>Muzikos klausymas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> moka sukaupti dėmesį ir klausytis muzikos, stengiasi ją suvokti 	Ugdyti gebėjimą susikaupti, įsiklausyti ir išgirsti muziką.
<ul style="list-style-type: none"> apibūdinant muziką naudoja sąvokas; linksma, liūdna, lėta, greita, tyli, garsi. 	Skatinti apibūdinti ją naudojant sąvokas.

<ul style="list-style-type: none"> • klausosi tylos ir lygina su civilizacijos triukšmu. 	Skatinti išmokti klausytis tylos ir triukšmo.
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi liaudies ir modernios muzikos; • klausosi šiuolaikinės ir senovinės muzikos 	Sudaryti galimybes klausytis įvairių stilių ir epochų muzikos.
<ul style="list-style-type: none"> • klausosi mažoro ir minoro dermių kūrinų; • bando išgirsti skirtingo metro muziką. 	Sudaryti galimybes išgirsti skirtingų dermių ir skirtingo metro muzikos.
<ul style="list-style-type: none"> • apibūdina, kokius muzikos instrumentus girdi. 	Skatinti išgirsti ir apibūdinti, kokie muzikos instrumentai skambėjo kūrinyje
<ul style="list-style-type: none"> • bando skirti kūrinio žanrą (lopšinę, polka, valsą dainą, maršą); • apibūdina kas atlieka kūrinį (choras ar solistas). • pasako ar kūrinys vokalinis, ar instrumentinis (dainuoja, groja ar dainuoja ir groja). 	Ugdyti gebėjimą skirti kūrinio žanrą, atlikimo budus.
<ul style="list-style-type: none"> • žino, kad muziką kuria kompozitorius; • žodžius dainai parašo poetas; • bando atsiminti kelias jų pavardes. 	Skatinti įvardinti kelias kompozitorių ir poetų pavardes.
<i>Dainavimas</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • dainuoja su muzikiniu pritarimu ir be jo . 	Sudaryti sąlygas dainuoti su pritarimu ir be jo.
<ul style="list-style-type: none"> • kvėpuoja teisingai tarp frazių ir nurodytuose vietose. 	Pratinti taisyklingai kvėpuoti dainavimo metu.
<ul style="list-style-type: none"> • stengiasi teisingai artikuliuoti garsus.; • bando pajusti garsų aukštį ir teisingai juos intonuoti. 	Skatinti teisingai artikuliuoti garsus, jausti garsų aukštį.
<ul style="list-style-type: none"> • išraiškiai klausia ir atsako dainuodami dialoge; • kuria melodijas įvairioms frazėms, smulkiajai bei pasakojamajai tautosakai. 	Sužadinti norą dainuoti klausimus ir atsakymus, savo vardus, pavardes, adresus, mįsles, skaičiuotes, muzikinius intarpus pasakose.
<ul style="list-style-type: none"> • bando su suaugusiais kartu giedoti giesmes 	Skatinti giedoti lengvesnes kalėdines, velykines, gavėnios, gedulingas ir kt. giesmes.
<ul style="list-style-type: none"> • švenčia arba mini visas nurodytas kalendorines šventes.; • mokosi atitinkamų dainų, šokių, žaidimų; • mokosi smulkiosios tautosakos , oro spėjimų, pasakų, padavimų; • mokosi piemenėlių dainų, žaidimų, dialogų, raliavimų ir kt. 	Sudaryti galimybes švęsti kalendorines šventes : Adventinę vakaronę, Šv. Kalėdas, Tris karalius, Užgavėnes, Kaziuko šventę, Šv. Velykas., Vasario -16 ają, Kovo 11-ąją ir kt.
<i>Ritmika</i>	
<ul style="list-style-type: none"> • teisingai moka perteikti muziką; • reaguoja į jos pasikeitimą. 	Pratinti raiškiai, ritmiškai, darniai ir grakščiai atlikti judesius.
<ul style="list-style-type: none"> • suka ratelį nurodyta kryptimi(į kairę, dešinę, pagal saulę, prieš saulę); • keičia kryptį išgirdę garsinį ar žodinį signalą. 	Skatinti pagal muzikinius signalus ir duota komandą keisti ėjimo, šokimo kryptį.
<ul style="list-style-type: none"> • geba ritmiškai suktis poroje ir po vieną; • bando bėgti ir eiti gyvatėle įvairiom kryptim; • landžioja pro sukabintas rankas. 	Ugdyti gebėjimą suktis poromis ir po vieną, eiti ir bėgti gyvatėle, landžioti pro sukabintas rankas.
<ul style="list-style-type: none"> • bando savarankiškai sugalvoti judesius duotai muzikai. 	Skatinti savarankiškai pritaikyti judesius dainom ir šokių muzikai.
<ul style="list-style-type: none"> • stengiasi ritmiškai šokti visus žingsnelius, kokius moka 	Sudaryti galimybes išmokti kelis šokių žingsnelius (pristatomas, paprastas baigiamasis,

	dvigubas).
<ul style="list-style-type: none"> • bando išlaikyti ritmą ir pusiausvyrą šokdami spyruokliuojamųjų žingsnelių. 	Padėti suvokti folklorinių šokių žingsnelį, šokimą visa pėda, spyruokliuojamąjį žingsnelį.
Grojimas	
<ul style="list-style-type: none"> • ritmiškai pritaria suaugusiojo grojimui. • groja lazdelėmis, akmenukais, trikampių, varpeliais, metalofono plokštelėmis ir kitais savos gamybos bei vaikiškos muzikos instrumentais. 	Skatinti pritarti suaugusiojo grojimui ritmiškos atliekant savo partiją vaikiškos muzikos instrumentais.
<ul style="list-style-type: none"> • improvizuoja savarankiškai. 	Skatinti savarankiškai improvizuoti.
<ul style="list-style-type: none"> • geba kurti įvairias ritmines ir melodines atkarpėles. • savarankiškai jas atlieka. 	Padėti kurti ritminius ir melodinius motyvus.
Vaidyba	
Vaidmeniniai socialiniai žaidimai	
<ul style="list-style-type: none"> • kalbasi su draugu, kartu kuria personažus; • fantazuoja, kuria naują, originalų siužetą; improvizuoja mažai pažįstamo vaidmens veiksmus; • naudoja žaislus pakaitalus. 	Sužadinti norą žaisti bandant išreikšti, interpretuoti, kurti, fantazuoti drauge su kitu.
<ul style="list-style-type: none"> • kuria siužetą; • naudoja dekoracijas, kostiumus ar jų detales; • bendrauja ir bendradarbiauja su suaugusiais ir bendraamžiais. 	Skatinti savarankiškai kurti ir naudoti vaidinimo komponentus: siužetą, tradicinius ir šiuolaikinius kostiumus.
Vaidybiniai žaidimai su lėlėmis	
<ul style="list-style-type: none"> • kerpa, klijuoja dekoruoja lėles; • vaidina, mėgdžioja personažų kalbą, elgesį; • mokosi dekoruoti tautinį kostiumą, dekoruoja tautiniais motyvais; • žaidžia su lėlėmis; • žaidžia šešėlių teatrą. 	Sudaryti sąlygas gaminti įvairias lėles popierines, pirštines, lazdelines lėles, lėlės šešėlių teatrui vaidinti, improvizuoti su jomis
<ul style="list-style-type: none"> • išlieka aktyvus, emocionalus. 	Padėti pajusti turimą žodžių (garsų) ir atliekamų judesių harmoniją, pratinti vaidinti už lėlę.
Vaidmeniniai žaidimai su kaukėmis	
<ul style="list-style-type: none"> • gamina kaukes, žaidžia su kaukėmis. • suvokia kaukių ir įvairių personažų prasmę. • persikūnija į vaidinamą personažą. 	Skatinti suvokti kai kurių tradicinių Užgavėnių, naujametinių, įvairių spektaklių kaukių prasmę, intuityviai pajusti persikūnijimo jėgą, vaidinant su kaukę.
<ul style="list-style-type: none"> • lankosi spektakliuose; • geba įsiklausyti į tekstą; • mokosi perskaityti afišą; • atpažįsta personažus. 	Padėti suprasti, ką teatre veikia dramaturgas, poetas, artistas, režisierius, dailininkas.

V. UGDYMO(SI) PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Vertinimas - nuolatinis informacijos apie vaiko gebėjimų ugdymosi pasiekimus ir daromą pažangą kaupimas ir apibendrinimas. Vertinama vaiko fizinė, komunikacinė, emocinė-socialinė, meninė, pažintinė branda. Vertinimo tikslas - numatyti tolimesnio ugdymosi gaires atsižvelgiant į realius vaiko gebėjimus bei patirtį ir siekiant optimalios jo vystymosi raidos. Specialiųjų ugdymosi poreikių turintys vaikai vertinami pagal tą pačią vertinimo sistemą kaip ir visi vaikai, atitinkamai atsižvelgiant į jų ugdymo(si) galimybes.

Vertinimo metodai: vaikų stebėjimas, pokalbiai natūralioje aplinkoje, vaiko veiklos, kūrybos darbų analizė, pokalbiai su pagalbos vaikui specialistais ir vaikų tėvais (jų pastebėjimai, atsiliepimai).

Vaikų pasiekimai vertinami remiantis „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu“.

Vertinimo medžiaga dokumentuojama vaiko pasiekimų aplanke. Aplanke kaupiami vaiko dailės ir kiti darbeliai, sukurtos knygelės, vaiko klausimai, pasakojimai, samprotavimai, žodinė kūryba, išsakytos idėjos, vaiko rašytinės kalbos pavyzdžiai, nuotraukos, įvairios vaiko veiklos stebėjimo užrašai, pedagogo refleksija apie vaiko pasiekimų lygį, daromą pažangą ir ugdymo perspektyvą. Analizuojama vaikų raidos pažanga, privalumai ir trūkumai, socialinis santykis su kitais vaikais, numatomi tolimesnio ugdymosi tikslai, individualios veiklos planavimas.

Pasiekti rezultatai vertinami du kartus per mokslo metus (rudenį ir pavasarį). Vertinimo rezultatai aptariami individualiuose pokalbiuose su tėvais, pagalbos vaikui specialistais, Vaiko gerovės komisijoje.

VI. NAUDOTA LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. birželio 7d. įsakymas Nr. ISAK-627
2. Bendroji priešmokyklinio ugdymo ir ugdymo(si) programa Vilnius. 2003.
3. Bakūnaitė J.. Humanistinio ugdymo programa „Auginu gyvybės medį“. Vilnius. 1998
4. Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencija, ratifikuota 1995 m. liepos 3 d. Lietuvos Respublikos
5. Pagalbos teikimas dėl naujų ikimokyklinio ugdymo organizavimo modelių įvairovės ir modelių įgyvendinimo. ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2015
6. Gražienė V., Rimkienė R. Ikimokyklinio ugdymo gairės . Vilnius 1993.
7. Ikimokyklinių ugdymo programų kriterijų aprašas.
8. Monkevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius. 2001.
9. Metodinės rekomendacijos ikimokyklinio ugdymo programai rengti. Vilnius. 2006.
10. Lietuvos vaikų ikimokyklinio ugdymo koncepcija. Tautinė mokykla. Vilnius. 1989.
11. Ankstyvojo ir ikimokyklinio amžiaus specialiųjų poreikių vaikų ugdymas. Vilnius 2001.
12. Mockevičienė O. Ankstyvojo ugdymo vadovas. Vilnius 2001.
13. Artyn vaiko. Knyga auklėtojoms, studentams, dėstytojams ir tėvams. Vilnius 1997.
14. Artyn vaiko. Antra knyga auklėtojoms, studentams, dėstytojams ir tėvams. Vilnius 1998.
15. Gyvenimo įgūdžių ugdymo programa . Ikimokyklinis amžius. Vilnius. 2004
16. Adamkevičienė E. Vaikų fizinio ugdymo pedagogika. Vilnius. 1994.
17. Ikimokyklinio ugdymo gairės. Programa pedagogams ir vaikams. Vilnius., 1993.
18. Į vaiką orientuotų grupių kūrimas. Knyga auklėtojais. Vilnius. 1993.
19. Verseckienė O., Marcinkus F. ir kt. Po tėviškės dangum. Etninio ugdymo gairės. 1995.
20. Kompleksinis ugdymas ikimokyklinėje įstaigoje. Kaunas. 1991.
21. Rauckis J, Drungilienė D. Ankstyvojo amžiaus vaikų kūno kultūros programa ir metodinės rekomendacijos. Vilnius 2003.
22. Ikimokyklinio ugdymo mokyklos „Vidaus audito metodika" Vilnius 2005.
23. Maceina A. Tautinis auklėjimas. Kaunas 1991.
24. Gage N. G., Berliner D.C. Pedagoginė psichologija. Vilnius. 1994.
25. Sažkovič D. „, Stebėjimai, refleksijos vaikystėje" Vilnius.
26. Ikimokyklinio ugdymo kokybė. Švietimo problemos analizė. ŠMM, 2012, rugsėjis Nr. 13 (77), ISSN 1822-4156.
27. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo plėtros 2011-2013 m. programa. (patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. kovo 1 d. įsakymu Nr. V-350)
28. Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2014.
29. Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija, 2015.

KAUNO R. EIGIRGALOS LOPŠELIS –DARŽELIS

VAIKŲ UGDYMO(SI) PASIEKIMŲ VERTINIMAS

Vaiko vardas, amžius	KASDIENINIO GYVENIMO ĮGŪDŽIAI	FIZINIS AKTYVUMAS	EMOCIJŲ SUVOKIMAS IR RAIŠKA	SAVIREGLIACIJA IR SAVIKONTROLĖ	SAVIVOKA IR SAVIGARBA	SANTYKIAI SU SUAUGUSIAIS	SANTYKIAI SU BENDRAAMŽIAIS	SAKYTINĖ KALBA	RAŠTYNĖ KALBA	APLINKOS PĄŽINIMAS	SKAIČIAVIMAS IR MATAVIMAS	MENINĖ RAIŠKA	ESTETINIS SUVOKIMAS	INICIATYVUMAS IR ATKAKLUMAS	TYRINĖJIMAS	PROBLEMŲ SPRENDIMAS	KŪRYBIŠKUMAS	MOKĖJIMAS MOKYTIS
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18